

„Tudtuk-e Mesterünket hitelesen képviselni azok előtt, akikhez küldettünk? Kérdések, amelyekre böjtben különösen is választ kell adnunk.”
A vasárnap igéje ► 2. oldal

„A pokol tulajdonképpen maga a be nem fogadottság, a kizártság – magyarázta a püspök. – És arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy maga Isten fia »mélyszegénységben«, hajléktalan státusban, egy istállóban született meg.”
A semmi ágán ülők ► 5. oldal

„...azon diákok között, akikben nagy volt a hajlandóság a versengésre, alacsony volt a szándék a megbocsátásra. (...) a megbocsátás képessége és gyakorlása hosszú távon ugyanakkor ösztönzőleg hat az ember egészséges lelki fejlődésére és fizikai egészségének megőrzésére.”
Versenyszellem és megbocsátás ► 11. oldal

Imádság és böjt ► 2. oldal
Könyörgés Ukrajnáért ► 3. oldal
Elárvult versek ► 6. oldal
A test ördögei ► 11. oldal
Melléklet: evangélikus gimnáziumok 6. országos kórustalálkozója ► 8–9. oldal

Esztergomi templomablak ► Az evangélikus gyülekezet alapító lelkészéről írásunk a 14. oldalon

Három lutheri hitvallás Magyarországon

► Az Evangélikus Országos Múzeumban a szlovák–magyar történelmi közösség kifejezéséért tartottak könyvbemutatót február 26-án. A *Három lutheri hitvallás Magyarországon* címet viselő, háromnyelvű – szlovák, magyar, német – kiadványban a hitvallások szövegei mellett kísérő tanulmányokat is olvashatunk. Az Eperjesi Egyetem kiadásában megjelent munka mindenképpen hiánypótló, hiszen két magyarországi evangélikus hitvallásunk ezáltal vált magyar nyelven is hozzáférhetővé.

„A reformáció magyarországi elterjedésének kezdetén állt az a három hitvallás, amely egyszerre töltött be több jelentős szerepet: az állami hatalomhoz, a régi egyházi hierarchiához, de főleg az új, lutheri egyházi egységek belső szervezetéhez és teológiai rendszeréhez való viszonyulásban. Így e hitvallások nélkülözhetetlen helyet foglalnak el a lutheri tanítás elfogadásában és további terjedésében az ország területén” – olvashatjuk a kötet előszavában dr. Csepregi

Zoltán professzornak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyháztörténeti Tanszéke vezetőjének és dr. Peter Kónya egyháztörténésznek, az Eperjesi Egyetem tudományos rektorhelyettesének tollából.

A kötetbemutatót az Evangélikus Országos Múzeum részéről dr. Harmati Béla László igazgató köszöntötte az egybegyűlteket. Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök, egyházunk reformációi emlékbizottságának elnöke hangsúlyozta, hogy „a három nyelven

kiadott hitvallások és az azokat értelmező tanulmányok példamutató együttműködésről tettek tanúságot az eperjesi és a magyarországi egyetemek között”. A püspök kiemelte, hogy Csepregi Zoltán és Peter Kónya munkája nemcsak egyháztörténetileg fontos feldolgozást tár az olvasó elé, hanem rámutat arra is, hogy a közös munka lehetőséget nyújt hiánypótló kötetek megjelentetésére.

Dr. Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa ismertetésében hangsúlyozta, hogy a kötetben közölt három hitvallás – *Ötvárosi hitvallás (Confessio pentapolitana)*, *Hétfárosi hitvallás (Confessio heptapolitana)*, *Szepességi hitvallás (Confessio Scepusiana)* – tömörsége, rövidegsége és egyértelműsége előnyükre vált a szövegeknek. „Olyan vitairatokat olvashatunk újra, melyek mentesek a támadó éltől. Ezekkel a hitvallásokkal a felső-magyarországi evangélikusok igazhitűségüket kívánták igazolni” – mondta a professor.

Reuss András felhívta a figyelmet, hogy a három hitvallás teológiai tartalma szembeötlő rokonságot mutat az *Agostai hitvallás* első részével, viszont annak második részét, a római egyháznak, az eretnekségnek stb. az elmarasztalását nem veszi át.

► Folytatás a 3. oldalon

Déli kerületi próbarepülés

► Az egyházunk országos irodájának gyermek- és ifjúsági osztálya által 2012-ben útjára indított kerületi ifjúsági napok programsorozat és a szélrózsás években már megszokott előtalálkozó idén egymásra talált. Soltvadkert városában március 1-jén, szombaton körülbelül háromszáz fiatal gyűlt össze a meghirdetett programokra és a találkozásra. A déli kerületi ifjúsági nap igei mottója „Lásd, ne csak nézz” (Mt 13,44) volt. Ehhez kapcsolódott a Szélrózsás-előtalálkozó próbarepülés vezérfonala.

Az alkalom a Szélrózsás Band által vezetett közös énekléssel és az együttes szolgálatával indult, majd Krámer György esperes, pilisi lelkész áhítata állított mindenkit irányba a kifutópályán. Innen kezdhettek el szárnyalni a résztvevők a nyári fesztivál sokszínűsége felé, hiszen mindenki érdeklődésének megfelelően választhatott a workshopok közül.

► Folytatás a 12. oldalon

Sietős történetek

■ KOCZOR TAMÁS

A kamion mintegy kilométerrel járt előbb, mint én. Nagyon siettem. Előtte közvetlenül három-négy autó totyogott. A kamion előtt messze semmi. Csak utol kellene érnem, és rohanhatnék. Az úton előzők Murphy-törvényei szerint azonban a szembejövők mindig akkor jöttek, amikor nem lehetett előzni. Néhány, mások halálát megvető bátorsággal végrehajtott manőver után azonban már a kamion mögött toporogtam.

Az autót kölcsönkaptam. Az enyém – szegény húszéves, öreg hölgy – szervizben volt éppen. A kölcsönautó úgy gyorsult, úgy száguldott, ahogy az enyém sohasem. Élveztem ezt a szabadságot. A kamion mögött hirtelen érdekes érzés száll meg. Ha a saját autómiban ülnék, nem lehetnék itt. Az én helyem valószínűleg három-négy autóval mögöttem lenne. Legalább. Ez a pillanat nem a jelenem, hanem a jövőm.

Aztán eszembe jut, hogy milyen gyakran teszem ezt. Megpróbálom elérni a metrót, hogy előbbre járjak az időben. Összevonok két megbeszélést, hogy hamarabb végezzünk. Lemondok egy nem annyira fontos találkozást a fontosabbnak tűnő kedvéért. Legnagyobb ellenségem az óra, az órák. A szobám is, az életem is olyan, hogy bárhol vagyok, mindig lássak belőle legalább egyet. Nem vezíthetem szem elől az ellenséget.

Így előzőm meg folyton önmagam. Lopott időben járok, talán már évekkel magam előtt. Mondhatnám, jól kihasználtam az életet, amely adott. Igaz is lenne ez, ha nem lenne mögöttem az elhagyott idő számtalan vesztesége. A létre nem jött találkozások, az elmaradt – csendbe burkolódzó – csillagnézések, a nyugodtan el nem olvasott könyvek, a végig nem gondolt gondolatok órái.

A kamion jobbra indexel már egy ideje. Észbe kapok, nekem jelez, hogy rohanhatok tovább. Gondolataimat hátrahagyva előzők. Oda kell érnem időre.

***

Húsz perce a Rottenbiller utcában kellene lennem. A Blaha Lujza térig nem érdekel, hogy csúcsforgalom van, mert a körúton olyan széles a járda, hogy biciklivel nyugodtan lehet menni, akár gyorsan is. Esik az eső, kerülgetem a tócsákat. Aztán a Rákóczi útnál le kell mennem az úttestre. Én is beolvadok a csúcsforgalom ideges-ségébe, türelmetlenségébe.

A Dohány utcánál kis ívben kell jobbra fordulnom. Az autók állnak ugyan a sávban, de a kerékpárosok úttest szélén levő pár centijén jól lehet előzni. A befordulásnál azonban elakadok. Egy kis fehér autó úgy fordul, hogy elállja az utamat. Valójában nem is fordul, csak áll a sarki járdához simulva, várva, hogy a gyalogosok engedjenek neki egy szűk rést, ahol to-

vábbmehet. Nekem kisebb rés kell, mennék már, ha lenne helyem. Leteszem a lábam, és némi rosszallással átszúrom a járda és a fehér autó közötti szoroson. A fehér autó rám dudál.

” Ez az időszak a megállás ideje. Meg kell találnunk az úton a helyünket, amely nekünk adatott.

Előnt a méreg. Nem elég, hogy állta az utamat, hogy nem gondolt arra, hogy kerékpárosok is vannak a világon, még dudál is! Sem időm, sem kedvem nincs megállni, csak dühösen visszanézek. Az autó kiszabadult a kanyarodás fogságából, de ahelyett, hogy menne, lelassít mellettem, és a szemem sarkából látom, hogy leereszti a felém levő ablakát. Tudom, mi jön. Most ki fog szólni száraz biztonságából valami durvaságot. A zuhogó eső, a kerékpáros alárendeltsége, igazam biztos tudata és legfőképpen a dudálás iránt érzett mély ellenszenvem végképp a fejembe száll. Én kiáltok elsőnek:

– Miért kell dudálnia?

Az autóból vidám hang válaszol:

– Szia, Tamás!

Régi jó barátunk, gyülekezeti segítőnk, munkatársunk, *Kati* az. Ő azok közé tartozik, akikkel az ember szinte ott tudja felvenni a beszélgetés fonálát, ahol akár hetekkel azelőtt abbahagyta. Legutóbb pár hónapja, a bátyám halálakor beszélgettünk. Akkori gondolatai maradóan világítottak emlékezetemben.

Csak remélni tudom, hogy az előző durva kiáltásomat nem hallotta meg. Egymás mellett haladunk. Ő évődő jókedvvel kezdi bizonygatni közlekedésbéli igazát, jelezve, hogy nagyon is hallotta azt, amit én mondtam. Vidámsága rám is átragad. Beszélneknék még, de mögöttünk gyűlik a sor. Így végül csak intünk. Vígán hajtok tovább, már az eső sem zavar.

Aztán arra gondolok, hogy az úton – és itt most nem is csak a körútról van szó – hányszor kiáltunk ostobaságokat, mielőtt belenézne a másik arcába. Autóként, tárgyként látjuk egymást olykor, megelégedve arról, hogy találkozásokra teremtettünk.

Még hogy Isten ne lenne hétköznapi módon a közelünkben?

***

Ez az időszak a megállás ideje. Meg kell találnunk az úton a helyünket, amely nekünk adatott. Nem lemaradva és nem előresietve, hanem ott, ahol éppen vagyunk. És hálásnak kell lenni ezért a helyért.

Ez az időszak a mondatok óvatosságra intésének ideje. Az egymásra ismerés és a magunkra ismerés ideje. Az Istenre ismerés ideje.

Nem sok. Negyven nap.

A szerző a Ferenfvárosi Evangélikus Egyházközség lelkése

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Irgalomért és kegyelemért fordulunk hozzád. Olyan sok elvett szavunk és elhibázott mozdulatunk van. Fel nem foghatjuk, hogy Fiad, Jézus Krisztus is megkísértett, és szenvedett értünk. Az ő megkísértése, szenvedése és megkísértésben, szenvedésben való megállása ad nekünk hitet és erőt. Benne bízva kérünk téged: hallgass meg könyörgésünket!

Könyörgünk hozzád: őrizd meg a kísértések közepette egyházadat és minden hívőt. Új utakat keresünk az emberek felé, hogy az örömhírt vigyük nekik. Segíts abban, hogy ezeken az új utakon járva tisztán és igazán hirdessük az evangéliumot. Ne engedd, hogy akár a korszellemnek, akár egyéni vágyainknak engedve bármit is feledni hagyjunk a te drága igédből.

Könyörgünk hozzád az egész világgal. Tudjuk, hogy harmonikusnak és tökéletesnek teremtetted, mi pedig az első bűnset óta romboljuk és károsítjuk az emberi és természeti világot. Kérjük, óvd és őrizd meg minden gonosz tett és szándék ellenére utódainknak is! Segíts meg a háborúság és természeti katasztrófák sújtotta embereket! Add, hogy átélhesék a te szeretetedet!

Könyörgünk hozzád hazánkért, nemzetünkért, népünkért. Gond és félelem, kétségek és kérdések gyötörnek bennünket, amikor a jövőnkre gondolunk. Mutass nekünk kiutat, és vezess ki bennünket a gyanakvás, vádaskodás, békétlenség csapdájából! Sokat szenvedett népünknek adj erőt, tartást és hitet, hogy bízson benned és önmagában!

Könyörgünk hozzád minden emberért. Őrizd és védelmezd családjaink egységét, szeretetét, mert a bűn és a kísértés rombolni igyekszik. Vigyázz gyermekeink és fiataljaink lelki és testi fejlődésére. Adj bölcsességet a szülőknek, hogy felelősséggel és szeretettel neveljék gyermekeiket. Segítsd az idős embereket, hogy a magány vagy a betegségek egyre súlyosbodó terhei ne törjék össze hitüket. Vigasztaló szeretettel vedd körül a halállal és a gyászukkal küzdőket. Urunk, oly sokan és oly sokféle teher alatt sóhajtanak. Láttasd meg velünk, hogy kiket bíztál ránk, akiknek közvetíthetjük Jézus Krisztus szeretetét.

Legfontosabb szavunk legyen a köszönet szava. Köszönjük neked, hogy Jézus Krisztus földre jött, végigjárta a keresztutat. Ő a mi megváltónk és állandóan velünk lévő Urunk örökkön-örökké. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Bizony, bizony, az ördög rég megfogyott volna már, ha meg nem tart a gyónás. Hiszen sok az olyan, kétségektől övezett dolog, melyet az ember föl nem foghat, s ki nem ismerhet. Ekkor karon fogja testvérét, félrevonja, és elébe tárja, hogy mi bántja. Vagy tán árt neki, hogy felebarátja előtt egy kicsit megalázkodik, és szégyenkezve vigasztaló szót vár, melyet megszívlel, akár ha Istent hallaná, mint ahogy Mt 18,19-ben megírva találjuk: »Bizony, mondom néktek: amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, amit pedig föloldotok a földön, oldva lesz a mennyben is.«

■ Luther Márton:
Nyolc böjti prédikáció
(Szebek Zsófia fordítása)

BÖJT 1. VASÁRNAPJA (INVOCAVIT) – LK 9,38–45

Tekints a fiamra, mert ő az én egyetlenem!

Ha egy házaspárnak beteg vagy fogyatékos gyermeke születik, a szülők, de a teljes rokonság is nagyon elkeseredik. Gondolatban végigfutnak mindazon, ami erre a gyermekre élete során vár. Látják előre sok megpróbáltatását és azt, hogy az állapota nem javítható. Látják gyermekük kiszolgáltatottságát is. Azt, hogy az életben nem fog tudni úgy haladni, ahogy a kortársai. Látják az emberek hozzáállását is. A szánakozó, együttérző tekinteteket vagy az elzárkózó, kiközösítő magatartást. Féltik gyermeküket a jövőtől.

És valóban, olyan korban élünk, amelyben az első pillantásra jól látható dolgok döntőek a kapcsolatokban, a boldogulásban. Persze lát-szólag mindenki igyekszik elleplezni az ellenérzését, de vajon nem lapul-e sokunkban lelkünk mélyén az elutasítás minden olyan dologgal szemben, amely nem „átlagos”, nem „normális”? A különbözőség nyugodt elfogadása (a tolerancia) persze fontos emberi és keresztény tulajdonság, de hogy állunk ezzel a tudatunk legmélyén? Nem kötöz-e meg ezer és ezer belénk oltott vagy saját tapasztalatok által szerzett előítélet?

A szülők természetesen nemcsak a gyermeket sajnálják, hanem saját magukat is. Jól tudják, hogy az életük ezzel a gyermekkel már nem folytatható úgy, mint eddig, át kell állniuk egy új életvitelre, új idő- és erőbeosztásra. „Vajon fogjuk-e bírni? Nem is annyira testileg, mint inkább lelkileg hogyan tudjuk elviselni ezt a megpróbáltatást?” – tehetik fel a kérdést. „Miért pont velem, velünk történik ez?” – hangzik az újabb kérdés.

A történetünkben szereplő apa is ilyen kérdéseket tehetett fel magában.

„Egyetlen fiam van, nincs más folytatása az életemnek, és ő is ilyen rettenetes állapotban van. Minden napomra rányomja szomorú és fájdalmas bélyegét fiam szenvedése. Inkább én szenvednék, csak ő legyen egészséges!” – ilyeneket gondolhatott az apa.

Próbálkozott ő már sok mindennel. Kapaszkodott minden halvány reménységárába, amely pozitív változást ígért. A jó szándékú kibicek tanácsára dobta már tűzbe is, vízbe is, és ki tudja, hány vajkos kuruzsló csalt ki tőle jókora összeget, de a fiú állapota nem javult. És most itt van Jézus, azazhogy csak a tanítványai, de azok sem tudnak semmit csinálni.

Raffaello híres képe, a *Krisztus megdicsőülése* – amelynek másolata sok gyülekezetünk oltárán is látható – jól ábrázolja a szinte elviselhetetlen kettősséget. Jézus a hegyen mennyei dicsőségben sugárzik, lényéből már szinte csak az isteni látható; a kép alsó részén, a hegy aljában a tanítványok kínlódnak a nyavalyatörős fiúval, teljesen sikertelenül.

Az apa panaszt tesz Jézusnál: „Megkértem tanítványaidat..., de nem tudták.” Talán megállhatunk ennél a mondatnál egy pillanatra. Vajon ránk, akik Jézus tanítványainak hisszük magunkat, hányszor panaszkodhatott a világ családottan? Kimondva vagy kimondatlanul hány-szor kérhették már számon rajtunk tanítványságunk erőtlenségét, pusztá formálisát? Ha Jézus világossá-ga következtében mi is világosság vagyunk, akkor hogyan élhetnek emberek teljes lelki sötétségben a közvetlen környezetünkben? Talán csak nem azért, mert nem világítunk? Vagy ha mi vagyunk a föld sója, akkor hogy lehet körülöttünk békétlen-

A VASÁRNAP IGÉJE

ség, harag, pártoskodás? Talán csak nem azért, mert megízeltetlenségünk? Tudtuk-e Mesterünket hitelesen képviselni azok előtt, akikhez küldetünk? Kérdések, amelyekre böjtből különösen is választ kell adnunk.

Jézus is csalódott a tanítványokban, mint már annyiszor. Csalódottságát nem is rejti el: „Ó, hitetlen és elfajult nemzedék... meddig szenvedlek még titeket?” Ha erre a kiválasztott csapatra, a tanítványi gárdára tekint – akiket már három éve tanított nap mint nap, és akik mindössze ennyit tudnak „produkálni” –, bizony, megvan az oka csalódottságának. Rászoruló, segítséget kérő emberek nem kapnak tőlük – tőlünk – semmit.

És ezen a ponton fontos fordulatot vesz Jézus útja. Ettől kezdve mondja tanítványainak azokat a dolgokat, amelyek a szenvedéstörténetben rá várnak. Két ilyen pontot említ az evangélista: az egyik az, amikor Péter megvallja, hogy „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia” (Mt 16,16), a másik esemény pedig ez a kudarc. Mindkét esemény megerősíti Jézust abban, hogy küldetését, amellyel az Atya megbízta, teljesítenie kell.

Péter vallástétele reménységet ad arra, hogy most már megvan a Léleknek az a szikrája, amelyre egyházat lehet építeni. Ez a tanítványi sikertelenség ugyancsak abban erősíti Jézust, hogy a keresztáldozat nem elkerülhető, mert pusztán a tanítvá-

nyok hitén – amelyről látható, hogy milyen állapotban van – nem alapulhat az üdvösség. A kudarc az önmagunk eszébe és erejébe vetett hitről átirányítja tekintetünket a keresztre. Vagy ahogyan Luther mondja, Isten Szentlelke fog minket átirányítani Krisztus áldozatának az erejére, a keresztre alá.

És van még egy félmondat, amely szívén üthet: „Mester, kérlek, tekints a fiamra, mert ő az én egyetlenem.” Vajon Isten mit mondhat nekünk, amikor a böjt kapujába érünk? Ugyanezt: „Emberek, tekintsetek Fiamra, mert ő az én egyetlenem!” Ártatlan, nincs bűne. Mégis áldozatra készül értetek és helyettetek.

Jézus átérzte az apa fájdalmát, de Istennek is ugyanolyan fájdalmat okoz fia szenvedése és halála. Jézus odafordítja tekintetünket a keresztre. Minden, ami ez után a bejelentés után történik, már csak a keresztfalól visszanezve válik érthetővé a tanítványok számára. De onnan visszanezve minden beszéd, amely rejtve volt előttük, megvilágosodott. Ezért mi is, ha érteni akarjuk az életünket, csakis a kereszttől nézve láthatjuk igazán.

■ MEKIS ÁDÁM

Imádkozunk! Mennyei Atyánk! Az idei böjthöz is úgy érkeztem, hogy telve van az életem sok hiábavalósággal, világi értékrenddel, gondolkodásmóddal. Engedd meg, hogy ez a böjt valódi tisztulást hozzon számomra. Hadd legyen kiürítve belőlem mindaz, ami lelkemet mérgezi, ami akarataitól elvon. Ugyanakkor tölts be Lelkessel, hogy felismerjem a Fiad keresztjéhez vezető utat. Óáltala újítsd meg az életemet! Amen.

Imádság és böjt

Nem csak böjt első vasárnapjára

► **Böjt első vasárnapján korántsem erőltetett, hanem a dolog természetéből adódó lehetőség és feladat, hogy együtt beszéljünk az imádságról és a böjtről. A téma azonban messzebb visz, s arra készit, hogy gondolatainkban és gyakorlatunkban egyaránt kössük össze a kettőt. Böjt és imádság elválaszthatatlanok.**

Böjt – imádság nélkül – könnyen üres formalitássá válhat, vagy csupán egészségügyi programmá, amely az élet egyoldalú tisztítását célozza. De mit ér a test tisztulása, ha belül, a lélekben és az értelemben ott marad a piszok, a tisztátalan, a zavaró, az, amit az Istennel való párbeszédben nem „beszélünk ki”?

Imádság böjt nélkül pedig ugyanúgy „félkarú óriás” maradhat... Nem az aszkézis hiányzik mellőle (bár arra is sok esetben szüksége van a léleknek, a gondolatainknak, a tiszta fejnek), hanem az a kiüresedés és kiüresítés, amely helyet készít az Istennel való közösségnek.

Sokféle bibliai történet beszél a böjtről. Ószövetségi próféciák, evangéliumi szakaszok és apostoli biztatások. Jóllehet a böjt visszajára fordulhat azáltal, ha csak valami önsanyargató emberi igyekezetként használjuk (vagy utasítjuk el), vagy tartalom nélküli szokásként gyakoroljuk, azonban a Szentírás sok-sok

áldásról beszél, amely szorosan kapcsolódik a böjthöz, s a háttérben mindig meghúzódik a lelki ráhangolódás és töltés – az imádsággal összefüggésben.

Az ószövetségi magánéleti és kultuszleírások egyaránt felszólítanak a böjt, a valamitől való tartózkodás gyakorlatára, de a próféciák sorra szólnak Isten kritikájáról is, amely éppen a böjttel kapcsolatos gyakorlatokat veszi nagyító alá. S azután hangzik – nem egyszer – az isteni gondolat folytatása: „Nekem az olyan böjt tetszik...” (Például Ézs 58,6) Ilyen esetekben mindig valamivel összekapcsolódik a böjt: segít szeretettel, a jó cselekvésével, az elesettek ügyének felkarolásával, az ügyeket tisztázó beszélgetésekkel, feszültségek rendezésével vagy éppen az imádsággal.

Az *Újszövetség* – bár Jézust éppen a böjt ügyében próbálják szembeállítani (és összeugrasztani) Keresztelő Jánossal – nemcsak ismeri a böjtölést, de biztat rá, sőt példát mutat a helyes módra. Jézus maga is böjtöl, s amikor böjtöl, magától értetődő módon beszélget is a mennyei Atyával (lásd a megkísértés történetének negyvennapos böjtje vagy azok a leírások, amelyek úgy tudósítanak: Jézus félrevonult imádkozni). A böjt az apostolok esetében és írásaiban az Istenre hangolódás, a szolgálatra való felkészülés módszereihez tartozott, amely sohasem szakadt el az imádságtól.

„Ez a fajta pedig nem távozik el,

csak imádságra és böjtölésre” – mondja Urunk, amikor a megdicsőülés hegyéről lefelé jövet egy gonosz lélek által gyötört (holdkóros) embert visznek elé azzal a kéréssel, hogy gyógyítsa meg (Mt 17,21). Páratlan esemény zajlik mind a hegyen, mind pedig visszatérve e világ körülményei, a betegség és nyomorúság közé. S a történet az egyszerű eseményen túlmutatva általános konklúziót tartalmaz Jézus szájából.

Csodálatos titkot árul el Urunk, amely érvényes mind egyéni, mind pedig közösségi életünkben. Bizonyos helyzetekben, amikor már-már kilátástalannak tűnik minden, hiszen az ember tehetetlen, mint akkor a tanítványok, van megoldás: böjt és imádság. Élünk-e tudatosan mi, mai tanítványok ezzel a krisztusi „ajánlással”? Érdemes hát a kettőt együtt újra felfedezni.

A liturgikus évben elérkeztünk a böjti időszakhoz. Az enyhe, mégis farsztó és barátságtalan tél után közeleg a tavasz. Tavasz tisztítóúrát ajánlanak az orvosok s a természetgyógyászok. Igazuk van. Fontos, hogy szervezetünk felfrissüljön, elhagyja a sok mérget, amelyet ma észrevétlenül is nap mint nap magunkhoz veszünk. Mi azonban tudjuk, hogy a testi böjt akkor válik lelki böjtté, azaz egész lényünket átjáró megújulás lehetőségévé, ha imádságból indul, imádsággal zajlik, és imádságban ér céljához.

Gondoljuk végig, mi az, ami mér-

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

gezte, terhelte életünket. Legyünk elég bátrak ahhoz, hogy akaratot gyűjtve le tudjunk mondani arról a valamiről, ami nekünk túl fontos, és ilyen értelemben megszegényedve – így boldogok a lelki szegények – tudjunk az imádságban megújulni. Ha így történik, a lemondás, a böjt a test imádságává válhat. Test és lélek imádsága pedig áldások sokaságát ígéri az imádkozónak.

Invocavit vasárnapjának hívjuk a böjti időszak első vasárnapját. Elnevezését az istentiszteletet kezdő 91. zsoltárról kapta: „Segítséget hív, és én meghallgatom.” Életünk önmagában veszteség van ítélve, hiszen elszakadva az élet forrásától töredékes, mulandó életű emberek vagyunk. Segélykiáltásunk azonban nem az üres kozmoszba, a semmibe száll, hanem azt az Istent szőlítja meg, aki megígérte, hogy meghallgat minket. Ahhoz, hogy őt tudjuk megszólítani, ahhoz, hogy meghalljuk hívó szavát, helyet kell készíteni a szívünkben. Akár úgy, hogy kiteszünk onnan mindent, ami fölöslegesen, zavaróan foglalja a helyet. Böjt és imádság így tartozik össze.

■ HAFENSCHER KÁROLY

A magunk gondja

► Gyökössi Endre *Magunkról magunknak* című könyve szolgált tanulságul március 3-án a kelenföldi evangélikusok gyülekezeti termében a fiatal felnőttek alkalmán (röviden: Fifán). A több mint öt éve működő, egzisztenciális kérdéseket körüljáró havi interaktív találkozók lényege a találkozás maga. Nemcsak egymással, hanem „magunkkal” is. A Blázy Árpád helyi lelkész vezette fiatal felnőttek mottója a hétfői alkalmon Pál Timóteushoz írt első leveléből való volt: „Legyen gondod önmagadra!” (1Tim 4,16)

Önismeret tegnap és ma

Az önismeret mind a pszichológia, mind a teológia szempontjából fontos kérdés, és a művészetnek is alapkérdése. Hogy valaki utólag, számot vetve okos-e, vagy a vele történt események hatására folyamatában „okosodik meg”, mindegy. Megismerési képességünk így is, úgy is véges. De a felismerésre nyitottnak kell lenni nemcsak húsz-harmincas, de nyolcvanas éveinkben is.

Erről a nyitottságról szól az Uránia és a Toldi moziban még megtekinthető, *Szerelempatak* című magyar film is. Sós Ágnes erdélyi tájakon játszódó, rendhagyó dokumentumfilmje amolyan sírós-nevetős alkotás. Sokszoknyás, sokráncos idős asszonyok és már nem oly peckesen járó emberek beszélnek ifjúságukról. Elsősorban is a szerelem megéléséről, illetve sokszor meg nem éléséről. Egykori hiedelmekről, az ismeretlenről való félelemről, a megszokás örömeiről és fájdalomról beszélnek. Elmondják, hogy volt akkor, és hogy van most, hogy gondolták egykor, és hogy gondolják ma. Másképp. De ez a másképp korántsem tragikus. Inkább természetes.

A rendkívül kifejező, sosem hallott, ízes tájszavakkal, velős mondatokkal előadott mesék az életről szólnak az élet alkonyán, és mindezt derűsen, életigenlően teszik. Aki önismereti tréninget akar, forduljon csak bizalommal a kis erdélyi falubéli *Erzsi* vagy *Borcsa* nénihez!

Titok

A gyermekek éntudata két-három éves korban jelenik meg, de csak húsz-huszonegy éves korra szilárdul meg. Ez a megszilárdulás azonban korántsem jelent felnőttiséget, még kevésbé valamiféle készséget, teljességet. Az ember határon állása, kettősségbe ágyazottsága – beszélünk bár föld és ég közötti, test és lélek közötti, ego és „isteni képmás” közötti vergődéséről – mind a vallás, mind a filozófia, mind a pszichológia egyik leggazdagabb rejtélye.

Hogy ilyen sok fizikai törvényszerűségnek kitett, halandó testünk földi utunk bevégeztével pusztulásnak indul, az az egyik legnagyobb traumánk. De talán az önmagunkból való végső kifordulás hozza el a valódi „önmagaságot”, azt az állapotot, amelyet üdvösségnek nevezhetünk.

A teljesség felé...

Az önismeret fontosságára már az ókori görögök felhívták a figyelmet, Jézus tanításával pedig e tekintetben is új fejezet nyílt az emberiség történetében. A görög *eudaimonia* kifejezés olyan boldogságot jelöl, amely kizárólag önmagáért való. Az ókorikak a lélek erény szerinti tevékenységét tartják boldogságnak, ehhez az etikussal kapcsolatos cselekvés a kritérium.

A boldogság szó *makarioszként* szerepel az *Üljszövetségben*. Említhetjük itt Jézus jól ismert *Hegyi beszédét*, amelyben a földi örömök mulandó-

ságára hívja fel a figyelmet, és a mennyei örömtől igéri a szenvedőket. A boldogsághoz vezető út tekintetében az ókori bölcsülethez hasonlóan a bibliai szemlélet is az erényes cselekvés mellett teszi le a voksát a földi örömök és az anyagi javak halmozásával szemben.

Michel Foucault francia történész, filozófus híres könyvében, a *Törődés önmagunkkal* című kötetben arra a paradoxonra hívja fel a figyelmet, hogy bár az üdvösség feltétele épp az önmagunkról való lemondás, ehhez mégiscsak önmagunkat kell megismerünk először. Fontos különbség azonban, hogy míg az antikvitásban önmagunk megismerése az önmagunkkal való törődés következményeként tűnt fel, a modern világban önmagunk megismerése lett az alapelv.

Felek

A kelenföldi evangélikusok minden bizonnyal sejtik, amit József Attila tudott: „Hiába fűrésztöd önmagadban, / Csak másban moshatód meg arcodat.” Ezért járnak interaktív közösségekbe, és beszélnek magányról, test és lélek kapcsolatról, komplexusokról, lelki göröcsökről, a női és férfilelek hasonlóságairól és különbözőségeiről. A doktorokat, jogászokat, munkakeresőket egyaránt magában foglaló közösség a beszélgetések során profitálhat sokszínűségéből, sokszemzőgűségéből.

Még ha felvállalják is dioptriáikat, akkor sem vesznek homályba, hisz mindenki más-más területen éles-, illetve rövidlátó. A létkérdések okozta általános egyéni szorongás egy élő csapat közegében eltörpül valamiképp, és „sorsközösséget” kovácsol. Ha valóban feltárulkoznak, és megmutatják egymásnak magukat a felek, pont egy másik felet kaphatnak a magukéhoz...

■ K. A.

Három lutheri hitvallás

► Folytatás az 1. oldalról

Mivel hivatalos beadványként jelentek meg az iratok, eredeti nyelvük a latin. Az *Ötvárosi hitvallás* már 1613-ban megjelent magyar nyelven is, de a másik kettő csak most, 2014-ben vált olvashatóvá anyanyelvünkön. „A könyv szerzői négy nyelven – latinul, németül, szlovákul és magyarul – beszélnek. A kötetben a kísérő tanulmányok is három nyelven jelentek meg. Voltak idők, amikor a művelt ember mind a négy nyelvet ismerte és használta. Olyan idők is ismerünk, amikor ezek a nyelvek elválasztottak egymástól minket. Azt kívánom, hogy ez a könyv összekössön, és ne elválasszon bennünket” – fogalmazott ismertetője végén Reuss András.

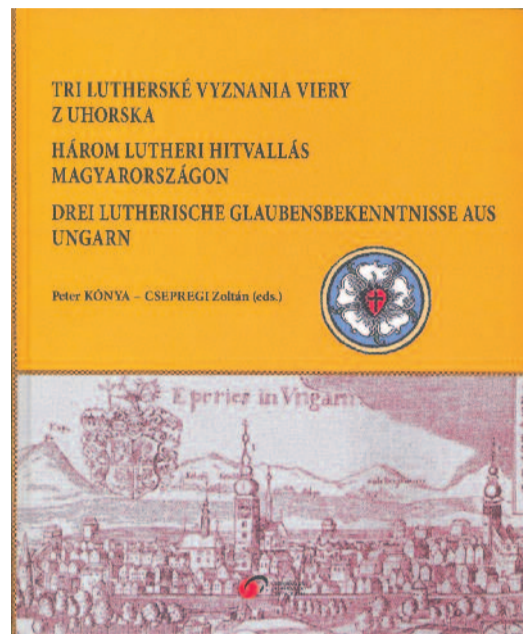
A kötetbemutatót jelen volt az Eperjesi Egyetem oktatási rektorhelyettese, dr. Milan Portik is. Köszöntőjében elmondta, hogy európai uniós támogatással tudták a kötet előkészületeit, illetve megjelenését támogatni. Az egyetemmel kapcsolatban a rektor beszámolt arról, hogy „a humán tudományok terén Szlovákia egyik legsikeresebb egyetemének számít az eperjesi”.

Peter Kónya az Eperjesi Egyetem kiadói tevékenységét mutatta be. Kiemelte az itézményükben zajló digitalizálást, amelynek eredményeként az általuk őrzött dokumentumok más kutatók számára is elérhetővé válnak. A professzor egyúttal emlékeztetett arra, hogy az Eperjesi Egyetem és az Evangélikus Hittudományi Egyetem kapcsolata nem most indult,

hanem még id. Fabiny Tibor kezdeményezte.

A *Három lutheri hitvallás Magyarországon* című kötet bemutatóján Csörsz Rumen István lant- és énekművész egy szlovák ének magyarországi változatával, Luther-énekkel és egy zsolttárral vezette vissza a jelenlévőket a hitvallási iratok korába.

A könyvbemutatót állófogadás zárta. Pohárköszöntőjében dr. Réthe-

lyi Miklós orvos, akadémikus – korábbi emberierőforrás-miniszter –, egyházunk reformációi emlékbizottságának egyik védnöke, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke hangsúlyozta, hogy nagy öröm számára megtapasztalni ezt a fajta szlovák-magyar együttműködést. Ugyanakkor a professzor felhívta a jelen lévő egyházi személyek figyelmét arra is, hogy „az egyházak legyenek meghatározó tagjai a kulturális és tudományos életnek”.

■ GALAMBOS ÁDÁM
Evangelikus.hu

Könyörgés Ukrajnáért

Hetek óta lélegzet-visszafojtva figyelni a világot, hogy mi történik Ukrajnában. Sajnos éppenséggel nem mondható szokatlannak, hogy közvetlen szomszédunkban háború folyik, hiszen a kilencvenes években a délszláv válság torkollott véres öldöklésbe és tömegmészárlásba. Most hazánk keleti szomszédja küzd a polgárháború rémével. A két esetben közös egyrészt a posztkommunista örökség, másrészt az etnikai szembemállás. Harmadik tényezőként pedig megemlíthetjük, hogy amint egykor a Vajdaságban, úgy most a Kárpátalján is jelentős létszámú magyarság él, amely bizony könnyen áldozatává válhat az örült szembenállásnak.

Nem vagyok politikai elemző, így pontosan nem tudom meghatározni a háborúskodás okát. A felszínen azt látom, hogy volt egy régi oroszbarát hatalom, amelyet szívós közdelemben – utcai tüntetéseken és a polgári ellenállás megannyi eszközével – megdöntött egy nemzetinek minősített, ám igencsak sokszínű, gyakran egymással is harcoló ellenzék. Kijev emblematikus terén, a Majdanon napokon át folyt ellenállás, amelyet a média szinte percről percre élőben közvetített.

Megrendítő képeket láthattunk barikádokon harcolókról és orvlövészek által levadászott civil áldozatokról. Ki tudná elfelejteni annak a huszonegy éves önkéntesnek a látványát, aki vöröskeresztes mellényben segített a rászorulókon, majd egyszer csak véres torokkal küldte utolsóként hitt egyszavas Facebook-üzenetét a világnak: meghalok. (Aztán kide-

rült, hogy a hős leány talán mégiscsak életben maradt.)

Láttuk a képeken a világhírű bokszolót, majd a börtönből kiszabadult politikussal, élöben követhetjük a parlament döntését, amellyel megfosztotta hatalmától az addigi elnököt.

Már-már azt hittük, hogy a demokrácia diadalmaskodott a diktatúra fölött, ám aztán arról érkeztek hírek, hogy az új hatalom egyik első döntése a magyarok számára is kedvező nyelvtörvény megszüntetése volt. Sőt egyre inkább az volt a külső szemlélő meggyőződése, hogy itt voltaképpen oligarchák által pénzelt politikuscsoportok folytatnak egymással ádáz küzdelmet.

Attól tartok, hogy most ugyanaz történik nagyban, amit kicsiben már a kilencvenes években számos esetben láttam a magyar-ukrán határt átlépve, vagyis a korrupció borít el mindent. Akkoriban „csak” az számított természetesnek, hogy aki Záhonynál át akarta lépni a határt, az szinte kötelezően meghatározott pénzösszeget nyomott a határőr feléje kinyújtott markába. A tenyerek azóta is nyitva várják a megvesztegetők pénzét, csak nyilván az összegek nőttek nagyságrendekkel.

Számos képet láthattunk a frontvonalon tartózkodó ortodox vagy görögkatolikus papokról, akik nyakukban stólvával, kezükben keresztel állnak az ellenséges felek között, vagy éppen végtisztességet adnak a halottaknak. Ugyanakkor felzaklatott az a fotósorozat is, amelyen egy elfogott orvlövészt lincsel meg a dü-

hódt tömeg, s a fiatalember rémülettől eltorzult arcába mélyen bele nyomják a feszületet, jelezve, hogy itt istenítélet történik. Válhat a kereszt ilyen fenyegető jelle?

Egyre kevésbé látok tisztán egy olyan világban, ahol már alig képes bárki is kordában tartani az indulatokat és a nyers ösztönöket, és ahol szemmel láthatóan minden az érdek által mozgatott hatalmi játszmáknak rendelődik alá, és a politikai bosszorkánykonyhában kifőzött ételekkel akarnak bennünket megetetni.

Nem tudok mást tenni, mint hogy személyes kapcsolatba próbálok lépni azokkal, akiknek a véleményére adok. Így mielőtt egyházunk zsinatát tájékoztatnám az ukrajnai helyzetéről, tájékozódom az erős evangélikus irányítás alatt álló Ökumenikus Segélyszervezet munkatársainál, hogy megtudjam, mit szándékoznak ők tenni a válságos helyzetben. Megtudom, hogy a szervezet igazgatója személyesen vitte Kijevbe a magyar kormány többmillióos gyógyszerzállítmányát. A segélyt abban a templomban és kolostorban adták le, amely a harcok során amolyan elsősegély-állomásként is üzemelt.

Kapcsolatba lépek továbbá a Lutheránus Világszövetség főtítkárával, aki tájékoztat arról, hogy mit tesz a hetvenmillió főt tömörítő szervezet az ukrajnai áldozatokért és a helyzet rendezéséért. Megtudom tőle, hogy Kijev német evangélikus gyülekezete is kiveszi részét a rászorulóknak megsegítéséből. Templomuk ugyanis alig százötven méterre található a Majdantól, így oda mindkét fél

sérültjeit bevitték, hogy ápolásban részesüljenek. A templom mindenki előtt nyitva áll, így bizony arra is van példa, hogy akik kint, a barikádokon szemben állnak egymással, ott békében együtt pihennek, adott esetben meleg ételt vagy éppen lelki vigaszt kapnak. A gyülekezet lelkészei és tagjai készek mindenkit egyformán segíteni, ugyanakkor tudatában vannak annak, hogy őket mint németeket inkább az európaiságot képviselő oldalra sorolják be.

Legfontosabbnak azonban azt érzem, hogy telefonon kapcsolatba lépjek kárpátaljai barátaimmal. Sokszor járhattam már náluk, legutoljára egy éve szolgáltam több református gyülekezetben, és találkozhattam az utolsó mohikánnak számító maroknyi magyar evangélikussal. A püspökhelyettes elmondja, hogy Ungváron is nyugtalanságot tapasztalnak.

A megyeházát elfoglalták a tüntetők, ahonnan felemelt kézzel vonultak ki a rendfenntartó erők. A püspökhelyettes tart attól, hogy az épületben elpusztulhatnak olyan dokumentumok, amelyek az egyház múltjával és jelenével kapcsolatban pótolhatatlan értékűek. Fontolgtatják, hogy gyermekeiket az esetleges háborús cselekmények idejére Magyarországon helyezik biztonságba. Meg is adom neki néhány nyíregyházi gyülekezet és intézmény elérhetőségét.

Egy másik lelkész barátom azt mondja el, félnek attól, hogy nacionalisták vonulnak majd be abba a tiszta magyar faluba, ahol ő szolgál. Ezért amolyan polgárorséget állíta-

ÉGTÁJOLÓ

nak fel, hogy önmagukat és javaikat megvédjék. Vannak közöttük olyan radikális magyarok, akik azt remélik, hogy ez a zavaros helyzet akár Kárpátalja bizonyos részeinek Magyarországhoz való visszatérését is jelentheti. Mindazonáltal ők szeretnének kimaradni a ribillióból, mert meggyőződése, hogy ez a békétlenség csak a szélsőségeseknek kedvez.

Csak azt kérhetem az olvasóktól: imádkozzanak a háború borzalmainak kitett Ukrajnáért, hogy a felek megbékéljenek egymással! Legyen vége a vérontásnak és a tisztességtelen gyakorlatnak! Fokozottan imádkozzanak kárpátaljai magyar testvéreinkért, hogy ne váljanak erőszakos cselekedetek áldozataivá vagy éppen bűnbakká a nemzetiségek szembenállásában!

Dona nobis pacem. Adj békét, Uram!

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

MÁRCIUS 7.

Ökumenikus világimanap

Levél *Camelia Bastától,*
a Világimanapi Nemzetközi Bizottság
közép-keleti képviselőjétől

Egyiptomban mi is készülődünk a világimanapi istentiszteletekre. Az Egyiptomi Bibliatársaság heliopoliszi központjában éppen most tartottunk egy promóciós találkozót, melynek résztvevői kifejezetten támogatják a március 7-i, pénteki istentiszteleteket.

Az, hogy az elmúlt három év zűrzavara közepette a mi országunk írhatta a liturgiát, igazi kihívást jelentett bizottságunk számára. Komolyan kerestük az Úr vezetését minden korai és későbbi tervezetünk megírása során, amíg el nem jutottunk a jelenlegi változathoz, amelyet mindannyiunkkal megosztottunk.

Azzal kezdtük, hogy optimista módon elhittük *Mohamed Murszi* államelnök ígéreteit, melyeket 2012-ben, elnöksége korai szakaszában tett, azonban hamarosan rá kellett jönnünk, hogy egyiket sem szándékozott betartani. Fájdalmas felfedezés volt. (*Murszi 2013. július 3-án távollították el hivatalából. – A szerk.*)

Mélyeség hálával tartozunk Istennek, aki az ideiglenes kormány révén Egyiptom számára kedvező módon fordította meg a „trendet”. Köszönjük neki, hogy a valódi demokráciához vezető helyes útra terelt bennünket. Imádkozunk azért, hogy Isten továbbra is vezesse a közelgő elnök- és parlamenti választásokra készülődő ideiglenes kormányt. Bárcsak azokat választanák meg akár a parlamentbe, akár az elnöki tisztre, akik valóban törődnek Egyiptommal! Bárcsak Isten bölcsessége vezérelné mindnyájukat, bármilyen döntést kell is hozniuk!

A mai Egyiptomban a képzési lehetőségek, valamint minden foglalkozás, az összes kulturális és művészeti tevékenység nyitva áll a nők előtt is. Az új (nemrég elfogadott) alkotmány biztosítja továbbá a nők beleszólási jogát a politikába és az élet minden más területébe is.

Murszi és a Muszlim Testvériség uralma alatt mindezek a jogok komoly veszélyben voltak. A nők szerepéről alkotott elképzelésük az, hogy otthon kell tartani őket, a háztartási munkák elvégzésére és a gyereknevelésre kell korlátozni a tevékenységüket. A lányoknak nem kellene tovább tanulniuk, hanem férjhez kellene menniük tizenkét-tizenhárom éves korukban!

Áldjuk az Urat, hogy egyetlen ilyen korlátozás sem érvényes már (a falvakban sem), hála a felvilágosult mai egyiptomi nők egyesített erőfeszítésének.

A Muszlim Testvériség megpróbálta az élet minden területét, beleértve a szakszervezeteket is, az ellenőrzése alá vonni. Például a mérnökszakszervezetben a saját vezetőiket, azaz a Muszlim Testvériség embereit helyezték pozícióba, így befolyásolni tudtak minden döntést, beleértve néhány, nőket érintő szörnyű korlátozást is. A mérnökök utóbbi közgyűlése törvényesen eltávolította ezeket a vezetőket, és most új választásokra készülnek.

Ami a Muszlim Testvériségnek a templomok és a keresztény tulajdon elleni gyilkos támadásait illeti, ezeket azért követték el, hogy polgárháborút robbantsanak ki a keresztények és a muszlimok közt. A keresztény egyház megbocsátó szelleme nemcsak hogy meghiúsította ezt a célt, de éppen ellenkező eredményt hozott. Ahelyett, hogy polgárháborút idéztek volna elő, a támadások sokkal közelebb hozták egymáshoz a muszlimokat és a keresztényeket, mint valaha.

Azt üzenjük minden csoportnak, mindazoknak, akik szerte a világon március 7-én megünneplik a világimanapot, hogy segítsenek minden igaz keresőnek megtalálni az Urat, aztán legyenek az ő küldöttei, mint ahogyan a samáriai asszony is volt.

Nagyon szépen köszönjük az imádságaitokat, nagyra értékeljük őket. Áldja meg Isten gazdagon az ő neve dicsőségére és az ő királyságának kiterjesztésére tett minden erőfeszítéseket!

Egyiptom, 2014. február

Fordította *dr. Gaál Izabella,*
a MEÖT Női Bizottságának tagja

Kopt kereszttel díszített megszentelt egyiptomi kenyerek

Ökumenikus világimanapi istentiszteletek Budapesten

• Március 7-én, pénteken 16 órakor a terézvárosi Avilai Szent Teréz Plébánia alagsori termében (VI. ker., Pethő Sándor u. 2.). • Március 7-én, pénteken 17 órakor a Felső erdősi metodista gyülekezetben (VI. ker., Felső erdősi 5.). • Március 7-én, pénteken 17.30-kor a Magyarországi Metodista Egyház központjában (III. ker., Kiscelli u. 73.). • Március 10-én, hétfőn 18 órakor a Pozsonyi Úti Református Egyházközségben (XI-II. ker., Pozsonyi út 58.).

Tavaszt vittek Hűvösvölgybe

Zenés Félé-délután a diakonisszák anyaházában

► Minden hónap második és negyedik péntekén úgynevezett Félé-délutánra – azaz egy kellemes közös programra, éneklésre, igehallgatásra, beszélgetésre, egy kis kávézásra-sütitészésre – gyűlnek össze a kápolnában, illetve az ünnepi eseményeknek is otthont adó ebédlőben (nyáron a pedig az árnyas kertben) a hűvösvölgyi Félé Evangélikus Diakonissza-anyaház idős lakói. A kedves szokást *Görög Hajnalka* diakonissza főnökszony és *Sztojanovics András*, a Sarepta igazgató lelkesze honosította meg.

Az idős testvérek számára fontosak ezek a délutánok, hiszen többen közülük már nem tudják elhagyni az anyaházat. Ilyen alkalmakkor azonban egy-egy meghívott vendég közlése hozza az evangélikus egyházi élet pezsgését, amit hálással és örömmel fogadnak. A feltöltődés a testvérek körében eltöltött időtől pedig a vendégek számára lehet maradandó ajándék. Az anyaház nem diakonissza lakói, illetve a szomszédos nyugdíjaslelkes-otthon lakói előtt is nyitott a szerény vendéglátással záruló, általában másfél órás alkalom. Nem is kell több, a testvérek sem bírnának többet, ez az idő azonban tartalmas és szép.

Így volt ez legutóbb is, február 28-án délután, amikor egész „vendégereg” népesítette be a kápolnát. A pestszentlőrinci Sztehlo Gábor Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium küldöttsége – *dr. Kalina Katalin* igazgató, *Kákay István* igazgatóhelyettes,

Deák Gabriella, az iskola énektanára, valamint két diák, *Martinez Andrea* és *Péter* – jött el, hogy műsort adjon, és bemutassa a legfiatalabb budapesti evangélikus oktatási komplexumot.

Március elseje a meteorológiai tavasz kezdete, így ezen az esős délutánon a vendégek által előadott versek természetesen az új évszak beköszöntét ünnepelték. *Weöres Sándor*, *Bars Sári* és *Böszörményi Ilona* tavasz-köszöntői mellett elhangzott *Türmezei Erzsébet* A harmadik című verse, valamint egy gitáros ifjúsági ének is. *Kákay István* egy általa megzenésített *Türmezei*-verset adott elő (a *Ha nem teszek semmit sem* című) *Deák Gabriellával*, nagy sikerrel.

A délután az ebédlőben folytatódott tea, kávé, üdítő és süti mellett. A vendégek itt hosszabban meséltek a diakonissza testvéreknek és a többi lakónak a 2011-ben az államtól átvett iskola indulásáról, jelenlegi eredménye-

iről, a Fecskefészek óvodával együtt most már tizenöt évfolyamon 830 gyermeket nevelő intézmény minden napjairól csakúgy, mint a legkisebb „testvér” kapunyitásáról.

Kalina Katalin és *Kákay István* a diákoknak is átadta a szót. Péter és *Andrea* lelkesen mesélt arról, miért is jó „sztehlósnak lenni”, hogy miként győzte meg az első évben az egyházi neveléstől idegenkedő szülőket és diákokat az a segítő, támogató, szilárd erkölcsi alapot adó légkör és tanítási rend, amely az iskolát jellemzi.

A missziói terepről, a hit és erkölcs átadásának lehetőségeiről *Deák Gabriella* mesélt, akinek férje – *Deák László* – iskolalelkesként végez szolgálatot a Sztehlóban. Szó esett a sérült tanulók fogadásáról és arról is, hogy minden évben több és több a jelentkező, és emelkedik azoknak a pestszentlőrinci gyülekezetben keresztesülést kérő családoknak a száma is, amelyek gyermeküket az evangélikus intézménybe szeretnék beírni.

A délután *Sztojanovics András* igazgató lelkesé áhítatával volt teljes. A tavasz előcsalogatása pedig, úgy tűnik, sikeres volt, hiszen másnap, március 1-jén nemcsak a naptár, hanem a ragyogó napsütés is az új évszakot hozta el végére.

■ KŐHÁTI DOROTTYA

A diakonisszák mögött a Félé-délután szervezői és vendégei

Szakmai nap a Sztehlo-iskolában

► Nem is lehetett volna találébb mottót adni a február 27-i szakmai napnak, mint a *Máté evangéliumából* vett gondolatot: „Éppen így mennyei Atyátok sem akarja, hogy csak egy is elvesszen e kicsik közül.” (Mt 18,14) A résztvevők ugyanis a tanulásban valamilyen okból korlátozott, nagy figyelmet, segítséget igénylő kisdíjak problémáival, fejlesztésük lehetőségével foglalkoztak a Sztehlo Gábor Evangélikus Általános Iskolában.

Ebben a tanévben második alkalommal találkoztak az alsó tagozatosokat tanító evangélikus pedagógusok, hogy bővítsék szakmai ismereteiket. A résztvevők számából – mintegy hetven fő – arra lehetett következtetni, hogy nagy szükség és igény van a témával való foglalkozásra.

Dr. Kalina Katalin, a házigazda intézmény igazgatója hangsúlyozta, hogy miként annak idején *Sztehlo Gábor* nyújtott segítő kezét a bajba jutott gyermekeknek, úgy kell nekünk is oltalmat, segítséget adni azoknak,

akik nehezebben birkóznak meg az iskolai feladatokkal.

Györi Gábor esperes rövid áhítatát követően *Adorján Katalin* logopédus-szakpszichológus, a Meixner Alapítvány ismert és elismert munkatársa beszélt a diszlexiás gyerekek anyanyelvi nehézségeiről, majd *Metzger Balázs*, a Fővárosi 3. Számú Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógynevelési Szolgálat vezetője ismertette a szakszolgálatokkal, nevelési tanácsadókkal kapcsolatos törvényi változásokat.

Szegedi Anikó, a Sztehlo-iskola konduktora a gyakorlatban mutatta be, hogyan lehet összehangolni a mozgásfejlesztést a különböző tantárgyak tanulásával, *Kőpatakiné Mészáros Mária*, az Oktatáskutató és -fejlesztő Intézet tudományos munkatársa pedig a különleges bánásmódot igénylő gyermekek értékeléséről tartott lebilincselő előadást. Végül *Szabó Ágnes*, az iskola gyógynevelője látta el gyakorlati tanácsokkal a hallgatóságot arról, miképpen fejleszthetik a „gondolkodási műveleteket” akár a pedagógusok által saját kezűleg készített egyszerű játékokkal, applikációkkal.

A nap zárásaként *Zámbóné Karner Anikó* tantárgygondozó azzal búcsúzott, hogy a látott-hallott szakmai municiót mindenki sikerrel használhatja majd munkája során.

■ CEGLÉDINÉ NAGY ERZSÉBET
alsó tagozatos tantárgygondozó

A semmi ágán ülők

Asztali beszélgetés a szegénységről

► Sajnálatos módon nagyon aktuális téma, a „mélyszegénység” jelensége került terítékre február 17-én a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermének pódiumán az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány által szervezett dispután. A kérdést Ferge Zsuzsa Széchenyi-díjas szociológus és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke próbálta körüljárni. Mit teszünk, és mit tehetnénk? A kérdést magunknak is feltehetnénk...

Ferge Zsuzsa aggasztónak, sőt egyenesen tragikusnak látja a mai helyzetet. A neves szociológus statisztikai adatokkal világított rá, hogy a magyarországi társadalmi berendezkedés tarthatatlan. A szegénység arányának növekedésében mögöttünk csak Románia és Bulgária áll, de ott sem történt olyan drasztikus hanyatlás – főleg a gyermekpopuláció tekintetében –, mint nálunk 2007 és 2012 között. A Gáncs Péter által nem kedvelt, degradálóan ható „mélyszegénység” szó csak két-három éve jött divatba, ahogy erre Ferge Zsuzsa rámutatott. A beszélgetés alapján elmondható, mégis valamiképp kifejező ez a szó.

Ferge Zsuzsa szerint most már fel kellene ismerni, hogy nagy a baj. A „mélyszegénységben élő” címkét ugyanis jelenleg másfél millió emberre ragaszthatjuk Magyarországon, s ez ijesztő szám. Nyolcszáz ezer munkahely hiányzik, folytatta a felsorolást a szociológus. Félmillió ember pedig teljes létbizonytalanságban él, „a semmi ágán ül”.

Gáncs Péter hangsúlyozta, nem szakértője a témának, és készségesen föl vállalta: a diakóniai intézmények működtetése, az évenkénti ételosztások megszervezése, az Ökumenikus Segélyszervezet hívószámanak éltetése ellenére egyházi oldalán is akadnak

kol tulajdonképpen maga a be nem fogadottság, a kitaszíttottság – magyarázta. És arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy maga Isten fia „mélyszegénységben”, hajléktalan státusban, egy istállóban született meg.

A téma történelmi-társadalmi vizsgálódásra készítette mind a szociológust, mind az egyházfőt. Ferge Zsuzsa a kapitalizmus hajnalától, a 17. századtól kezdte vizsgálni az állam és a szegények viszonyát, és jutott el például Bogár László közgazdász azon közelmúltbeli megnyilatkozásáig, mely szerint „le kell mondanunk” erről a majd kétfélmillió emberről. Ferge Zsuzsa ezt egyszerű manipulációnak tartja. Elmondása szerint hat-nyolc éve indult el az az ideológiai hullám, amely a szegényeket magukat teszi felelőssé helyzetükhöz, sőt egyenesen bünyözöknek kiáltja ki őket. Tovább fokozza az etikai állásfoglalás hamisságát a kérdés etnicizálása. A legfőbb baj pedig, hogy a kormányzatnak egyáltalán nincs hajléktalanpolitikája.

Tizenegyezer üres lakás van Budapesten, osztott meg Ferge Zsuzsa egy újabb megdöbbentő adatot. És ezek nem történik semmi, mennek tönkre. Gáncs Péter a palotanegyed-beli személyes találkozásairól beszélt. Ferge Zsuzsa szerint mostanság nemigen fog találkozni a püspök

megszokták a félelmet. Ami a templomból kihallatszik, félfő, be is hallatszik oda, fogalmazott.

Az egyházvezetők, ha nem is osztogatnak telefonkártyákat a hajléktalanknak, ahogy Ferenc pápa, azért mégis kilépésre szólíthatják gyülekezeteiket, ahogy az elnök-püspök is említette: „A rendszerváltást megelőző időszakban nem végezhetünk ilyen fajta tevékenységet, és ehhez sajnálatosan hozzászoktunk. Az egyháznak az a feladata, hogy most már ne az épületeinek állagával, hanem a templomából való kilépéssel foglalkozzon.”

Ferge Zsuzsa egy aktuális angliai példát említett a „kilépésre”. Néhány hete történt, hogy az anglikán bíboros küldött egy számon kérő levelet az egyik miniszternek a szegények ügyében, amelyre rendkívül durva hangú, elutasító válasz érkezett. Ezen fölháborodva az egyházfő megszervezte, hogy végül huszonhét anglikán püspök együtt követelte a változtatásokat a kormánytól.

Nemcsak Anglia, hanem az északi országok, így Norvégia, Svédország példája is előkerült a beszélgetés során. Ferge Zsuzsa szerint azokban az országokban tudtak ellenállni a büntető állam „kísértésének” a leghatékonyabban, ahol alulról építették föl a jóléti rendszert.

A disputa koordinátora, Galambos Ádám a nehéz sorsú egyének ellenállásának jelenségét mint a segítségnyújtásban nehezítő körülményt vetette közbe, azt a kérdést intézve a beszélgető felekhez, hogy mit lehet ilyenkor tenni.

Gáncs Péter a „Segíts magadon, Isten is megsegít” közmondást idézte, és

hiányosságok. Az alkotmány egyes passzusait idézte az elnök-püspök megnyugtatóképp, melyek tanúsága szerint „az állam törekszik” a szegényeket védő, a szegényekért felelősséget vállaló lépések megtételére. Ferge Zsuzsa abbéli véleményének adott hangot, hogy ha ez a felelősségvállalás jogi szövegben is csupán „törekvés-ként” szerepel, nem sok jót várhatunk. (A 2011 előtt hatályban lévő alkotmány kimondta, hogy a társadalombiztosítás kötelessége az államnak. Az új alaptörvénynek ez az enyhítő megfogalmazása ezért sok vitát kavart jogi körökben is. – K. A.)

Gáncs Péter elméletibb, teológus módon közelített a kérdéshez. A püspök szerint az ember alapélménye a „hajléktalanságtól” való félelem. Amikor világra jövünk, akkor is egy biztos hajlékot hagyunk el, és amikor elmegyünk ebből a világból, akkor is azt reméljük, valahol majd újra befogadnak bennünket. Az Őszövetség is int: be kell fogadni a kint rekedteket. A po-

puskin utca és a Deák tér közötti úton hajléktalannal, ugyanis már életbe lépett a pénzbürség, illetve az elszállítás törvénye.

A civil szféra sokat tehet a szegényekért, állapították meg az eszmecserét folytatók. Ferge Zsuzsa szerint A Város Mindenkié mozgalom működése mondható eddig a legsikeresebbnek. Az egyház feladata pedig a nyomásgyakorlás lenne. Gáncs Péter kiemelte a józsefvárosi lelkész, a beszélgetésen is jelen levő Románé Bolba Márta tevékenységét, aki épp az említett mozgalomhoz csatlakozott, továbbá a paksi ügyben felszólaló dr. Béres Tamásnak, az Evangélikus Hit-tudományi Egyetem Rendszeres Teológiai Tanszék vezetőjének példáját.

Bolba Márta a beszélgetés végén azt a kérdést intézte Gáncs Péterhez, miért nem lép az egyház testületileg a hajléktalanság ügyében, mitől félnek. Az elnök-püspök ironikusan azt felelte, a múlt rendszer viszonyosságai után az egyházak talán már

az egyház nevelő-tudatformáló szerepét hangsúlyozta. Ferge Zsuzsa szerint azonban számolnunk kell azzal, hogy pszichésen is megerhelő a mélyszegénység. Vizsgálatok bizonyítják, hogy a tartós nyomor gyengíti az agyműködést. Elérkezhet az a pont, ahol külső segítség nélkül már nem megy, fogalmazott, és ilyenkor az alany dacosan inkább azt mondja: „Hadd lám, Uram Isten, mire megyünk mi ketten!”

A püspök egy barátja szellemes javaslatát osztotta meg a közönséggel: az igazán humánus segítség az volna, ha mindenkinek lenne egy saját hajléktalanja. Ha mindenki személy szerint „örökbe fogadna” egy szegénységgel küzdő személyt. Ha ezt nem is fogadta meg mindenki a jelenlevők közül, sokan gazdagodva távoztak a szegényekről szóló disputáról, és talán holnap, holnapután meg is állnak nem csupán egy pénzérme dobásának erejéig, hanem egy jó szóra is a „kéregetők” mellett...

■ KINYIK ANITA

Angyali segítség az Ótemplomból

Véget ért a nagyszabású étel- és ruhaadomány-osztási akció Szarvason

► Az Angyali segítség az Ótemplomból elnevezésű akcióval az Ótemplomi Evangélikus Egyházközség és az Ótemplomi Szeretetszolgálat a szarvasi szegények és rászorulóknak életén szeretett volna változtatni a vízkereszttől bőjt kezdetéig (január 6. – február 28.) terjedő időszakban a civil lakosság és helyi vállalkozók segítségével. Nagyszabású étel- és ruhaadomány-osztási akciót hirdettek, melynek célja több mint öt-ezer adag étel és legalább ezer kilogramm meleg ruha, cipő szétosztása volt a szarvasi rászorulóknak között.

Az Ótemplom történetének eddigi legnagyobb adományosztási akciójához számos civil csatlakozott, ami mutatja az evangélikus gyökerű szeretetszolgálatba vetett bizalmat, illetve a téma létjogosultságát. Az akció lebonyolításában harminc önkéntes segített, közel száz munkaórán. Az önkéntes feladatok elvégzésében civilek, vállalkozók és az Ótemplomi Szeretetszolgálat munkatársai is részt vettek. Az akciónak három fő területe volt: 1. városi szintű ételosztás; 2. ételosztás a szenvedélybetegklubban; 3. ruhaadomány-osztás a város lakosságának.

Városi szintű ételosztás

Az Ótemplomi Szeretetszolgálat épülete előtti parkolóban az akció ideje alatt öt nagyszabású ételosztást szerveztek, amelyekről az *Evangélikus.hu* is tudósított. Gulyáságyúban főtt a babgulyás és a székelykáposzta helyi vállalkozók szponzorálásával. Alkalmanként nyolcszáz adag ételt készítettek, tehát összesen négyezer adagnyit osztottak ki. Az ételosztásokra minden alkalommal rengeteg rászoruló érkezett nemcsak a városból, hanem a tanyákról, külterületekről is.

Ételosztás a szenvedélybetegklubban

Az akció negyven munkanapja alatt a szenvedélybeteg-ellátásokat igénybe vevők részére ezerhatászig adag ételt osztottak ki az Ótemplomi Szeretetszolgálat Tessedik Sámuel utca 24. alatti telephelyén. Mindennap tizenhét-húsz fő helyben fogyasztotta a Korona étteremtől kapott ételt, ezenfelül húsz-huszonkét fő vitte haza ételhordóban. Mindenkinek nagyon jólesett nemcsak a meleg vacsora, hanem a törődés is, amelyet ez az egy tál étel jelentett.

Mivel a szenvedélybeteg-ellátások igénybe vevői többségükben egyedülálló, nagyon rossz szociális körülmények között élő, jövedelemmel nem rendelkező emberek, hatalmas igény mutatkozott az ételosztás iránt. Éppen ezért a szeretetszolgá-

latnál azt tervezik, hogy szponzorok segítségével továbbra is biztosítják ezt a lehetőséget a rászorulóknak.

Ruhaadomány-osztás a város lakosságának

Hatalmas mennyiségű ruhaadomány – télikabát, cipő, meleg ruha, takaró, pléd – érkezett a téli napokban a szeretetszolgálathoz, ezeken kívül pedig kaptak további felajánlásokat is ágy, heverő, számítógép, gyerekruha és különböző használati tárgyak formájában. A beérkezett ruhaneműket a sétválogatást követően önkéntesek segítségével osztották ki a rászorulóknak. A ruhaadományokból az intézmény különböző ellátásait igénybe vevőkön kívül sok szarvasi rászoruló is részesült, akik újságból, tévéből, sőt az internetről értesültek a lehetőségről. A hideg téli hónapok alatt ezek a meleg ruhák sok esetben a túlélést jelentették egy-egy ember számára.

***

Össességében elmondható, hogy az akció sikeresnek bizonyult, hiszen a tervet túltelestítve legalább ötezer kilogramm ruhát osztottak ki a rászorulóknak. Említésre méltó továbbá, hogy az ökumenikus imahétén legalább negyven kilogramm tartós élelmiszer (tészta, rizs, konzerv) gyűlt össze.

A mindennapokban a szeretetszolgálat munkatársai azt tapasztalják, hogy a hasonló kezdeményezésekre hatalmas igény van. Hiába működik kiválóan a város szociális ellátórendszere, hiába végzik a munkájukat önzetlenül, akár szabad idejüket is feláldozva a szociális szférában dolgozók, a civil lakosság, önkéntesek és helyi vállalkozók segítségére továbbra is hatalmas szükség van. Jövőbeli terveik között ezért továbbra is szerepel hasonló nagyszabású akciók szervezése, lebonyolítása.

■ Szöveg és fotó: BRACHNA BERNADET
Evangélikus.hu

PETRÓCZI ÉVA

Rekviem

Radnóti Miklósné halálára

Elvitte Gyarmati Fannit
a százkettedik év:
sítalpon kacagó, ifjú asszonyból,
nézd, mivé sodorta az özvegyi sors;

de ott, fenn, várja
törtetlen hótakaróval az egykori Rét.

Elárvult versek

Radnóti Miklósné Gyarmati Fanni emlékezete

Ha arra jártam, a Margit hídon át mindig elnéztem a Pozsonyi útra. Magam elé képzeltem a költő feleségét, *Fannit*, ahogyan legtöbbször hívták. Most nyolcvanéves, most kilencven... holnap betölti a százát! Sokakkal ellentétben én a költővel közös fényképeiket idézem föl, az együttlétek melegét.

Fiatalok mindketten. Boldogok. *Radnóti* töprengő arccal ül barátja műtermében, mellette Fanni ámuló mosollyal hallgatja a párizsi emlékeket. Törékeny alkat, szép hullámú, világos haján megtörik a reggeli fény. Vagy a szentendrei kiránduláson látjuk őket, vagy a lomb-arany budai hegyekben. Búcsúzáskor, a második munkaszolgálat előtt: az 1942. július 3-ra szóló behívó a La Fontaine-forrást szakította félbe...

Azután elkomorulnak a versek, mintha fekete táblára feketével írta mondatait. „Látod-e drága, a képzelet itt, az is úgy szabadul csak, / megtörtetett testünket az álom, a szép szabadító / oldja fel és a fogolytábor hazaindul ilyenkor.” (*Hetedik ecloga*) A messi Szerbiából záporoznak a kérdések: „Mikor láthatlak újra, nem tudom már, / ki biztos voltál, súlyos, mint a zsoldár, / s szép, mint a fény és oly szép mint az árnyék, / s kihez vakon, némán is eltalálnék (...) / féltékenyen vallatlak, hogy szeretsz-e? / s hogy ifjúságom csúcsán, majdan, egyszer, / a hitvesem leszel, – remélem újra / s az éber lét útjára visszahullva / tudom, hogy az vagy. Hitvesem s barátom, –” (*Levél a hitveshez*)

Borban 1944. szeptember 15-én szinte vérrel írta: „Ó, hogyha hinni tudnám: nemcsak szívemben hordom / mindezt, mit érdemes még, s van visszatérni otthon; / (...) s nyárvé-

gi csönd napozna az álmos kerteken, / a lomb közt gyümölcsök ringnának meztelen, / és Fanni várna szökén a rőt sővény előtt (...)” (*Erőltetett menet*)

Fanni várta, de hiába. Bele kellett nyugodnia a véglegesbe: Radnóti Miklós meghalt! A hitves egyedül maradt az embertelen világban. Magába záródott, mint dérverte sötét virág. Gondozta férje hagyatékát. Levezett, kiadókat keresett az új és új kötetekhez. Főiskolán tanított; özvegyességét csaknem hetven évig őrizte. Nem mindennapi áldozathozatal ez, a világirodalomban is példátlan.

A Ruttikai Emlékmúzeumban láttam a színésznő száz és száz félig égett gyufaszálát. Magas, fehér pohárban... Így emlékezett a nagy színésztársra, legyőzhetetlen szerelmükre. Vajon a százkét éves korában elhunyt hűséges feleség, Gyarmati Fanni hogyan védekezett a feketén égető gyász ellen? A magány jeges csöndje ellen? Talán visszaemlékezett, amikor először olvasta a friss kéziratot, azután megnézte ezerszer, majd könnyek között mondta magában a csilgaltalan éjben. Talán egy kései vers dalszerű sorait suttogta fogyatkozó erővel: „Két karoddal átölelsz te, / ha félek. / Két karoddal átölellek / s nem félek. / Két karodban nem ijesz meg / a halál nagy / csöndje sem. / Két karodban a halálon, / mint egy álmon / átesem.”

Így történt. A fáradt test örök álomba zuhant. Virrasztott eleget, örködött a bori notesz véres-földes lapjai felett, a *Razglednicák* föltámadt sorain. És reménykedett, hogy egyszer megélhetjük azt a boldog kort, amelyre Radnóti Miklós is vágyakozott: verseiben és ifjan kilobbant életében.

■ FFL

MÜLLER MIKLÓS FELVÉTELE

A veszendő ember

Pilinszky János oratóriuma a Nemzeti Színházban

► Ha *Pilinszky* nevét halljuk, legtöbbször a nagy költőre gondolunk. Kevesen tudják, hogy az *Új Ember* katolikus hetilap hasábjain hetente jelentek meg prózai írásai: kis remekművei. Itt is megtörtént az evangéliumi csoda, amelyről sokszor beszélt: „A művészetben a süketek hallanak, a vakok látnak, a bénák járnak; minden fogyatékoság teremtő erővé válhat.”

Ha a *Rekviem* című filmforgatókönyvet, a *Végkifejlet* kötetben megjelent talányos drámákat, a *Sheryl Suttonnal* folytatott beszélgetéseket ide soroljuk, szinte kész az életmű. Nem sok. Épp annyi, amennyivel, mint hű írónak, elmondta korának tragédiáit. A világháborút mint a század botrányát.

Pilinszkyt 1944 őszén, fiatalon hívták be katonának. A világegyést a lerombolt Németországban érte meg. Gyalog és teherautóról látta a lebombázott városokat, látta az egymást vonszoló foglyok menetét, a moslékért könyörgő éhezőket, a csontsovány deportáltakat. Szinte elmondhatatlan élmény volt ez a számára, ott kísértett egész életében. Nem csoda, hogy csak évek múlva próbálta megfogalmazni versben a szörnyűségeket. A *Harbach 1944*, a *Francia fogoly*, a *Frankfurt* megszövegezte sorai döbbenetes erejű emléket állítottak a történeteknek. „Se Bosch, se Breughel, se Greco képzelete nem látta ezt a tájat” – írta egyik naplójegyzetében.

Két nagyobb lélegzetű műben – *Rekviem* című „filmvázlatában” (1961) és *Sötét mennyország* (1962) című oratóriumában – összegezte mindezeket a tapasztalatait. Számára nem volt kérdés a fasizmus lényege és az sem, hogy műveivel mit akar üzen-

ni. Sugárzik belőlük az erkölcsi felháborodás és a lélekből fakadó fájda-

lom. „Az ember pusztá tárgya, a személytelen szám színvonalára süllyedt – írta *Béládi Miklós* –, és léte minden önállóságát elvesztette.”

Különösen a *Sötét mennyország* – későbbi végleges címén *KZ-oratórium* – folytatja a versek komor világát. Ezeknek a foglyoknak, kiválasztott szereplőknek már csak a haláluk maradt, kihulltak a világból, emlékeiket elhagyták, a fojtó magányban agonizálnak.

„...inkább választván az Isten népével való együttnyomorgást...”

Nemrég egyik kedves ismerősöm itáliai kirándulásáról kivételes ajándékkal lepette meg: *Michelangelo Buonarroti* (1475–1564) egyik legklasszikusabb alkotásának, a római San Pietro in Vincoli-templomban található *Mózesnek* kicsiny másával. A szobor íróasztalomon kapott méltó helyet.

Azóta is gondolkodom ezen a művön s rajta keresztül a megformált hatalmas „hősnek” a máig ható példáján.

Jó száz esztendővel ezelőtt, 1913-ban – „három magányos héten át” több ízben – egy ember állt Rómában Michelangelo Mózes-szobra előtt: „...álltam a templomban a szobor előtt, tanulmányoztam, méregettem és rajzolgattam... Viszonyom ehhez a műhöz olyan, mint egy szerelemgyerekekhez...” – írta a világhíres tudós, *Sigmund Freud*.

Az izraeliták számára négy-száz évnél is régebb óta a szabadságot elhozó Mózes alakja Michelangelo előtt és után is sokakat megihletett. Számos remekművön köszönnek vissza a zsidó nép legnagyobb prófétájának elképzelt vonásai Michelangelótól *Rembrandton* át *José de Riberaig*. Hogy honiaikat is említsünk, gondoljunk csak *Aba-Novák Vilmos* (1894–1941), *Kass János* (1927–2010), *Szalay La-*

jos (1909–1995), *Szántó Piroksa* (1913–1998) rajzaira, grafikáira.

Az Isten kiválasztottjának vezetésével negyven éven át tartó kiszabadító-

felszabadító cselekmény – mely nemzetét kovácsolta a népet – minden túlzás nélkül a szabadság egyetemes szimbólumává is vált. Képzőművészeinken kívül költőinknek is ihlető, pél-

A budapesti Nemzeti Színház szinte a lehetetlenre vállalkozott, amikor ez év januárjában Gobbi Hilda stúdiószínpadán bemutatta Pilinszky montázsdrámáját. A hiányzó szituációkat a súlyos szavak, a kiszakadni akaró szívverésének helyettesítik.

A lepusztult, limlommal megrakott falak a régi helyszínt idézik, az elhúzó, széles ajtók az indulásra várakozó vonatszerelvényt. Az Öregasszony (*Bánsági Ildikó*), a Kisfiú (*Szabados Zsuzsanna*), R. M., fiatal lány (*Nagy-Kálózy Eszter – képünkön*) a meghalt milliókat képviseli.

Nincs történet, inkább kimerevített állóképek, amelyek a szerző mestereire utalnak: *Beckett*, *Ionesco* pusztá dobozvilágára. Szegek, jégúr, rabruha, magányos farkas, kockacsend a főbb szimbólumok; Krisztus nagypénteki halála az időpont. A hit a legyőzhetetlen erő. A költő szava a bizonyosság: „Az idő szövetén átvérzik az ember arca.”

Katona Imre rendezése a feledés ellen protesztál. Új eszközökkel és olykor vitatható ötletekkel. A legsúlyosabb ezek közül az a pillanat, amikor *Radnóti Miklóst* a tömegsíról exhumálják, és előkerül a véres-földes bori notesz. A színeszek döbbenet olvassák a megszövegezett verseket, végül a tér közepén keresztet formálnak a költő halotti ingéből... *Nagy Péter István* ütőhangszeres játéka jó választás volt, ahogyan a nagyszerű hegedűs, *Sípos Mihály* balladás muzsikája is. Így lett a *KZ-oratórium* megtisztító szenvedéstörténet, a költészet elpusztíthatatlan hite melletti bizonyág.

Pilinszky *KZ-oratóriumát* a Nemzeti Színház a 2014-es holokauszt-emlékvéjegyében tűzte műsorára.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

damutató lett Mózes és Izrael fogságból való megszabadulása. Elég *Petőfinket* idéznünk: „Induljatok / Százezerével, miljomával / A szolgaság Egyiptomából / A szabadsági Kánaánba, / Mint Mózes népe hajdanába!” (*Vesztett csaták, csufos futások!*)

Az egyiptomi udvarban nevelkedő, majd a sajátjaihoz visszatérő s őket a hatalom elnyomatásából kivezető Mózes nem véletlenül gyakorolt nagy hatást sokakra. Mert tisztában volt azzal, hogy valójában hova, kihez tartozik. „Hit által tiltakozott Mózes, midőn felnövekedett, hogy a Faraó leánya fiának mondják, inkább választván az Isten népével való együttnyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét...” (Zsid 11,24–25; Károli-ford.)

Hit által volt bátorsága és kiállása! Vitathatatlanul a történelem szinte első szabadsághőse és nem utolsósorban a hit bajnoka volt. És hogy mennyire foglalkoztatja ma is Mózes az alkotókat, mi sem bizonyítja jobban, mint a pár hónapja felröppent hír: Hollywoodban – az 1956-os, *Charlton Heston*-féle megrendítő alakítás után – új Mózes-film készül.

■ – KERESZÉNYI –

FÓRIS ISTVÁN

Csángó vagyok

Csángó vagyok, csángómagyar fajta,
Annak teremtett az Isten maga.
Csángók voltak az én jó szüleim,
Csángók voltak kedves tanítóim.

Csángliában a havasok alján,
Ott születtem Tatrang vize partján.
Kis fehér ház az én szülőházam,
Ott ringatták valamikor bölcsöm.

Csángó az én legkedvesebb nevem,
Hogy ha hallom, úgy dobog a szívem.
Büszke vagyok a fajomra mindég,
Az is leszek egész halálomig!

Hallottátok, kik itt vagytok mostan?!
Tudjátok-e, hogy Csánglia hol van?
Tudjátok-e, ki az a csángó nép?
Búsán láthadd, de gyáván semmiképp?

Brassó mellett mint egy erős kőfal,
Ott laknak ők a szép Hétfaluban.
Szorgalmas nép, megnézheti bárki,
S valamennyi mind, mind jó hazafi.

Csángó vagyok, hétfalusi csángó!
Erős hittel békességre vágyó!
Habár vagyok idegenbe járó,
De maradok hétfalusi csángó!

Budapestre csángált evangélikusok

Veres Emese-Gyöngyvér

A brassói középiskola táncos leányai

▶ Talán csak az est szervezőit nem lepte meg az a rendkívüli érdeklődés, amely az Erdély szórványmagyarsága sorozat hatodik programja iránt mutatkozott meg február 28-án Budapesten, a Polgárok Házában. A Jószéfváros mélyén megbúvó intézmény a Kárpát-medencei magyar népművészet elnevezésű rendezvénysorozat keretében 2009 óta állítja reflektorfénybe a Kárpát-medence egy-egy tájegységét – népművészeti kiállítással, a helyi népdal, népzene, néptánc, népmese és jellegzetes gasztronómia bemutatásával. Február utolsó estjén egy többségében evangélikus magyarok lakta régió, a Barcaság sokszínű kultúrájából adtak ízelítőt brassói magyarok, illetve hétfalusi csángók.

Saját gyűjteményéből származó néprajzi emlékekből, valamint Sipos Gaudi Tünde gyönyörűsége fényképfelvételeiből összeállított kiállítással nyitotta meg a barcasági estet Veres Emese-Gyöngyvér. A néprajzkutató Fóris István fent idézett (orosz harctéren papírra vetett) versével kapcsolatban rámutatott, hogy a hétfalusi csángók „elhelyezése” sokak számára ma is fogós kérdés, amelyet tovább nehezít evangélikus felekezethez való tartozásuk... A székelységről „leszakadt” csángóként ugyanis legtöbbször kizárólag a moldvaiakat és a gyimesieket ismerik, akik viszont katolikusok.

A megfajtás a térség nagyvárosának, Brassónak etnikai, illetőleg felekezeti gyökereiben rejlik. Mert bár az egykori jobbágyfalvak magyar lakosai gyakorta lázongtak politikai, gazdasági elnyomásuk, kizsákmányolásuk ellen, ám a Luther követőivé vált brassói szászok protestáns hitvallását örömmel tették magukévá, és ez – hangsúlyozta Veres Emese-Gyöngyvér – áldással is lett a számukra.

Ami „Csánglia” népének folklórját illeti, nos, annak színpompás változatosságát már nem feltétlenül éljenzik a néprajzkutatók, hiszen úgy a viseletre, mint a népzene és néptáncra erős ha-

tással voltak a környező népek... Ezt a mindazonáltal így is felettebb értékes változatosságot a Polgárok Háza nagytermében most a brassói Búzavirág néptáncgyűttes tagjai és a pürkeréci „boricás legények” mutatták be Barcasági vigasságok című műsorukban.

A hatvanöt éve alakult Búzavirág együttes mindenkor tagjai a brassói Áprily Lajos Főgimnázium növendékei, akik erre az alkalomra maguk gyűjtötte-rekonstruálta táncokból állítottak össze fergeteges koreográfiát. (A jelenleg mintegy negyvenfős csoportot az a Reiff Zsuzsa vezeti, aki az együttest alapító édesapjától vette át a – mondjuk csak bátran így – szolgálatot.)

A tíz boricás legény Fejér György vezetésével érkezett a hét falu egyikéből – természetesen egy „boricatánc”. A brassói középiskola mősorát gond nélkül aposztrofálhattuk fergetegesnek, a pürkeréci ek ferítáncára azonban nehéz jelzót találni. Ők ugyanis mintegy tíz percen keresztül valósággal megbabonázták a közönséget – tulajdonképpen monoton ritmusú tánc lépésekkel. (Kirobbanó sikerükben a brassói néptáncgyűttes állandó kísérő zenekara is méltán osztozhatott.)

Az est végén népművészeti, illetve

Vitrinbe zárt „evangélikus bizonyíték” a barcasági csángó kiadványok között

Reiff Zsuzsa

leg barcasági kiadványok vására, valamint lepény- és kőménypálinka-kóstoló zárta a kivételesen színvonalas estet, amelynek legfőbb szervezője és rendezője, Veres Emese-Gyöngyvér egykor maga is a brassói középiskola (evangélikus) diákja volt.

Legközelebb – március 28-án – ugyancsak egy többségükben lutheránus magyarok lakta település, a Szében megyei Oltszakadát lesz az Erdély szórványmagyarságát bemutató sorozat vendége a Polgárok Házában.

■ TPK

Vasárnap a dunavarsányi Petőfi Sándor Művelődési Ház látta vendégül a brassói Áprily Lajos Főgimnázium Búzavirág néptáncgyűttesét és a pürkeréci boricások csoportját a Kultúrházak éjjel-nappal elnevezésű program keretében. A helyi Kalamajka táncsoprot műsora után a brassói diákok a nemrég színpadra állított hosszafalusi sormagyart, illetve a krizbai táncokat mutatták be,

majd a már harminc-negyven éve repertoáron lévő ürmösít és seprűs táncot is. A helyi érdeklődőkön kívül igen sok egykori brassói diák látogatott (még Ausztriából is!) Dunavarsányba, akik tánc tudásukat felelevenítve kapcsolódtak be az előadás utáni tánc házba, vagy ragadtak hangszert, ezzel is felidézve a hajdani diákeveket és színpadi előadásokat.

„Lélekből kell zenélni, nem mint egy betanított madár”

Carl Philipp Emanuel Bach születésének háromszázadik évfordulója

▶ 1714. március 8-án Weimarban született a nagy Johann Sebastian és első felesége (egyben másod-unokatestvére), Maria Barbara Bach ötödik gyermeke, Carl Philipp Emanuel Bach. 2014-ben Németország-szerte koncertekkel és különböző rendezvényekkel emlékeznek meg születésének háromszázadik évfordulójáról. Emanuel a barokkból a bécsi klasszikába átvezető korszak, a zenei rokokó vagy gálans stílus legnagyobb képviselője. Erre a lendületes, mozgalmas és a világra nyitott, derűs, érzelmes stílusra utal a zenéről tett – cikkünk címében szereplő, a német jubileumi ünnepség mottójául választott – kijelentése is.

Carl Philipp Emanuel Bach kompozíciói a legkülönfélébb műfajokat ölelik fel: világi és egyházi vokális művei mellett elsősorban hangszeres zenét írt. Habár elismerte és védte is apja nagyságát (többek között az 1788-ban írt Bach-Händel-összehasonlításában), s gondozta a Bach-hagyatékot, stílusában teljesen szembehelyezkedett a barokk monumentalitásával. A nagyrészt általa kialakított szonátaforma, szimfónia és kamarazene, valamint a szabadon ívelő dallamok, ritmusok és harmóniak meghatározták a bécsi klasszikus zeneszerzők gondolkodásmódját. Így a zenei klasszikában őt emlegették „a nagy Bachnak”.

Emanuel keresztapjának a szülők Georg Philipp Telemann kérték fel. Ebből is kitérünk, hogy a szakmai vetélytársak között személyes ellentétnek nyoma sem volt, sőt barátságban éltek. A weimari évek után, 1717-ben Köthenbe költözött a család, ahol Emanuel hatévesen elvesztette édesanyját. A következő évben apja feleségül vette Anna Magdalena Wilckét. 1723-ban Lipcsébe költöztek. Emanuel egyetlen zenetanára édesapja volt, akinek biztatására 1731-ben beiratkozott a lipcsei jogi egyetemre.

Az öreg Bachnak fontos volt, hogy zenész fiára ne szolgaként tekintsenek, ne kelljen elszenvednie ugyanazokat a megaláztatásokat, mint neki, hanem – mint jogi diplomával rendelkezőt – a polgárság teljes jogú tagjaként kezeljék. Tanulmányai idején Emanuel komponált kedves billentyűs hangszereire, harpsichordra (csembalóra) és clavichordra, de kezdeti műveit még nem tekintette kiadásra érdemesnek. 1734-ben átiratkozott az Odera melletti Frankfurt egyetemére, és a helyi Collegium Musicum tagja lett. Itt bemutatta apjának számos kompozícióját, részben saját átiratában. 1738-ban diplomázott, de akadémiai pályafutását azonnal fel is adta, hogy teljesen a zenének szentelhesse magát.

Berlinben Frigyes porosz választófejedelem – a későbbi II. (Nagy) Frigyes király – szolgálatába állt. Ekkortájt Emanuel már Európa egyik vezető csembalistája volt. 1742-ben írta a

Nagy Frigyesnek dedikált Porosz szonátákat, s ezzel a hatos ciklusával végleg a maga zeneszerzői útjára lépett. Jelentős szonátaciklusa még a két évvel későbbi Württembergi szonáták, amelyet egykori tanítványának, Karl Eugen württembergi hercegnek ajánlott, valamint az élete vége felé Hamburgban írott Sonaten für Kenner und Liebhaber (Szonáták zeneértőknek és zenekedvelőknek).

Megismerte a gálans stílus további képviselőit, a Graun és a Benda fivéreket, s együtt kamarazenéltek a fuvolista uralkodóval. 1753-ban zongoratanakönyvet írt Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen (nem szó szerinti, hanem a kifejezés értelmére törekvő fordításban: Kísérlet a helyes billentyűs játékmód elsajátítására) címmel.

Ugyan a maga útját járta, a Bach gyerekek között mégis ő ápolta leginkább a családi kapcsolatokat: édesapja halála után a család szétesett, de apja második házasságából született féltestvérével, Johann Christiannal 1750-től négy éven keresztül még együtt dolgoztak. A Bach-hagyatékot pedig – jöllehet vitatott módon, de – ő vette gondozásba.

1768-ban keresztapja, Telemann halála után átvette tőle Hamburgban a városi egyházzene-igazgatói állást, s ezzel hasonló szerepet töltött be, mint apja Lipcsében. Hamburgi húsz éve alatt több mint húsz passiót, két nagyszabású oratóriumot, hetven kantátát, litániákat, motettákat és egyéb egyházzenei műveket komponált. Emellett a koncertéletben is jelentős szerepet vállalt, saját művei mellett ugyanis Johann Sebastian Bach-, Telemann- és Händel-kompozíciókat is másorra tűzött. Barátai között pedig számos művelt embert tudhatott, többek között Lessinget.

1788. december 14-én halt meg Hamburgban. Siremléke ma is látogatható a St.-Michaelis-Kirchében.

Emanuel a maga idejében elismertebb volt apjánál is. Wolfgang Amadeus Mozart így emlékezett rá: „Ő apánk, mi a fiai vagyunk. Aki közülünk tud valamit, tőle tanulta.”

■ HALÁSZ-TÁBORSZKY GYÖRGYI

ADOLPH WENZEL KÉPÉN A CSEMBALÓNÁL. C. PH. E. BACH

EVANGÉLIKUS GIMNÁZIUMOK 6.

„Látjátok, ettől az ütemtől kezdve háromszor bukkan fel az, hogy »Omnis terra«. Nos, ebben a pár ütemben szó szerint benne van az egész világ, benne mi, mindannyian. Az első Omnis terra Nyíregyháza és Bonyhád, a második Budapest, Békéscsaba és Mezőberény..., és itt, az 57. ütemben, itt érkezünk meg mindannyian Sopronba. Itt válunk eggyé – ahogy a valóságban is. Így énekeljétek!” E szavakkal biztatta *Stargl Szilvia* bonyhádi kórusvezető a kétszáz fős alkalmi kórust, amely az ország hat evangélikus gimnáziumából állt össze egy hétvégre. Miért? Hogy megmutassák magukat, meghallgassák egymást, és megnézzék, közösen mire is jutnak. Mert énekelni jó.

Időpont: február 28. – március 2.

Helyszín: Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium, Sopron; Hetvényi Lajos Evangélikus Líceumi Diákközpont, Sopron

Résztevők: Békéscsaba, Bonyhád, Budapest (Deák tér), Mezőberény, Sopron evangélikus gimnáziuma, Nyíregyházi Luther Kollégium

Védnökök: *Pröhle Gergely*, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője; *Szemerei János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke

Ötletgazda és szervező: *Nováky Andrea*, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium tanára

Az ötletet a szakmai kíváncsiság adta

Interjú *Nováky Andreával*, a találkozó szervezőjével

► Az evangélikus gimnáziumok kórusainak találkozója két évente rendezik meg. A rendezvény ötletgazdája és szervezője *Nováky Andrea*, az evangélikus iskolák ének-tantárgygondozója, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium énektanára.

– *Kedves Andrea, mi adta az ötletet, hogy a gimnáziumi kórusoknak találkozót szervezz?*

– A szakmai kíváncsiság: amikor elkezdtem, már több éve fasori tanárként dolgoztam, és több énektanárral voltam kapcsolatban. A velük való beszélgetések fölkeltek a kíváncsiságomat: vajon ők hogyan és mit tanítanak a diákjaiknak, milyen problémákkal küzdenek, miben sikeresek? Adódott a találkozás ötlete, már csak meg kellett szervezni.

– *Az együttléten túl megvan az immár hagyományossá vált program, ez adja a találkozó gerincét.*

– Igen, a nyitóahítatot – melyet idén *Hafenschner Károly* tartott – követően az első este mindig egy koncertet kapnak a fiatalok. Most az *Itt-zés Tamás* által vezetett *Bohém Ragtime Band* könnyed hangvételű, tánccos előadása volt ez az ajándék. Ezt követi másnap az összkari próba, melynek a végére kell, hogy összeálljon a gondosan kiválasztott mű,

hogy az aztán az esti koncert fénypontja lehessen. Az idei darabot, *Tillai Aurélnak* erre az alkalomra írt, *Cantate Domino* című művét *Stargl Szilvia*, a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium énektanára választotta és vezényli.

Szombat este sor kerül a gálahangversenyre, meghallgatjuk, hogy ki mivel készült a találkozóra. Öröm látni, milyen sokszínű műsorral mutatkoznak be az együttesek: van, amelyik négyzólamú művel, van, amelyik saját zenekari kísérettel, más inkább kánonokkal, de akad olyan is, ahol a tanárok is énekelnek, vagy hangszereken játszanak. Vegyesen hallhatunk a könnyedebb műfajból és a komolyabb zenéből. De a közös produkció talán a legnagyobb öröm.

– *Milyen egyéb program szerepel a találkozón?*

– A délután folyamán kerül sor a gyorstanulási versenyre. Idén *Kodály Zoltánnak* a 126. genfi zsoltárra írt biciniuma volt a feladat. Ezt kell a kórusoknak közel egyetlen tanóra – negyven perc – alatt megtanulniuk. Az énekkarosok nagy lelkesedéssel hallgatják egymást, s közben észrevétlenül egyre jobban megtanulják a darabot. Így a találkozó szakmai ajándékai közé tartozik az is, hogy két mű ismeretével gazdagabban térhetnek haza.

Az idei verseny újdonsága, hogy helyezések helyett minősítést osztott

a zsűri. Így most három arany minősítés is születhetett. Idén *Kendeh Gusztáv*, egyházunk zenei bizottságának elnöke mellett *dr. Arany János* Kodály-szakértőt kértük fel a zsűrizés nehéz feladatára.

– *Hogyan zárul a találkozó?*

– A helyi gyülekezetben való egyházzenei szolgálattal. A soproni evangélikus gyülekezet sajátossága, hogy egyaránt tartanak német és magyar nyelvű istentiszteletet, így kézenfekvőnek tűnt, hogy mindketten szolgáljunk. A Nyíregyházi Luther Kollégium kamarakórusa pedig a Sopronhoz közeli Harkára ment szolgálni, hogy az ottaniakkal már megismerjük – bár távoli, de annál kedvesebb – kapcsolatukat erősítsék.

– *Végül hadd kérdezzem meg: milyen érzésekkel és további tervekkel zártad a hétvégét? És mi lesz két év múlva?*

– Egy ilyen találkozó megszervezése és végigkísérése rendkívüli öröm, de egyben embert próbáló feladat is. Hihetetlenül boldogító érzés a sok lelkes fiatal látni mind a színpadon, mind Sopron utcáin sétálva, beszélgetve, nevetgélve, vidáman. A terv az egyre nehezebb gazdasági és oktatási helyzetben a meglévő eredmények megtartása és azoknak az iskoláknak a bevonása, amelyek eddig vonakodtak részt venni, vagy valamiért elmaradtak.

■ ITTÉZ SZILVIA

„Csak énekelj!”

Személyes élmények a találkozóra

Az óvó nénim vitt el felvételizni. Azt mondta:

– Csak énekelj!

„Na, ez könnyű lesz...” – gondoltam. Négy-öt ember ült egy óriási teremben, ahol lépcsők voltak. Énekeltem.

– Este van már, csillag van az égen, Varga Julcsa meztőláb a réten...

Persze *Varga Mártát* énekeltem, ahogyan az édesanyám tanította. Ő is óvó néni volt. Sokat énekelünk vele és a bátyámmal. Otthon, utazás közben, Karád felé menet: „A karádi faluvégén, sej-haj...” Iregszemcsén: „Az ürögi faluvégén...” Siófoknál: „Ó, mely sok hal terem a nagy Balatonban...” és így tovább. Nyáron nyári, télen téli dalokat, esőset, karácsonyt, erdőt, mezőt, pántlikát, mindent el tudunk énekelni.

A meghallgatás után ott, a lépcsős teremben nagyon megdicsérték. Pedig csak énekeltem.

Felvettek a Magyar Rádió gyermek-kórusába.

Nem szerettem. Sokat kellett állni, várni, a furulyától izzadt a kezem, csúszkáltak rajta az ujjaim, lerágtam róla a festéket. Rengeteg óra volt: kiskórus, nagykórus, hangszer, fellépések. Ki nem mondott küzdelem folyt a bent maradásért, az utazásokért külföldre.

Állandó versenyhelyzet, megmérettetés. Egyedül éreztem magamat.

Tíz-tizenegy éves koromra sikerült megtalálnom az összefüggést az éneklés, a kórus és a Varga Julcsa (Márta) között.

Mindent bepótoltam. Nem tudom már, hogy az összetartozás megtapasztalásával kezdődött-e, vagy a sok közös éneklés erősítette meg az együttléti fontosságát. Jött újra a nyár, a tél, az ünnepek, az öröm és a szomorúság, és mi mindent énekelünk. Bárhol, bármikor, akár több szólamban, franciául, olaszul, latinul és persze sokszor oroszul.

A versengést felváltotta az együttműködés, a közös versenyzés pedig sikerélményt hozott. Ezért örülök, hogy az evangélikus gimnáziumok országos kórustalálkozója nem verseny, és nem a méricskélés helye. Hanem: lehetőség. Lehetőség az ismerkedésre, az egymástól tanulásra, a feltöltődésre.

2012-ben egyik intézményünkben valóban találkozni indultak Sopronba. Hat diák és egy tanár. A koncerten a többi iskolából érkezett felnőttek álltak be énekelni a maroknyi csapathoz. Azóta is többen emlegetik ezt az előadást. Pedig csak énekeltek. Hiszen

énekelni jöttek, hogy aztán az élményektől megerősödvé kórust építhessenek az iskolájukban.

Akkor így írt erről az iskolaújságban *Molnár Henriett* tizedik osztályos tanuló: „Reményeink szerint a következő két évben csatlakoznak még mások is az énekkarhoz. Így ők is megtapasztalhatják, amit mi már megtapasztalhattunk.”

Kedves Henriett! Kedves Balázs Tanár Úr! Bízom benne, hogy a kórus megnőtt, megtapasztalták az összetartozás, a közös éneklés örömét. Bízom abban, hogy már mindent tudnak énekelni: erdőt, mezőt, pántlikát, örömet, szomorúságot, Istenhez embertől szóló énekeket, „nagyosan”, több szólamban.

Kedves Diákok, Tanárok, Szervezők! Köszönöm a szervezők munkáját. Először *Nováky Andreának*, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium tanárnőjének vagyok hálás.

Kívánom mindannyiuknak, találjanak közösségre, barátokra, gyűjtsenek erőt az otthoni kórusépítéshez, és énekeljenek, csak énekeljenek!

■ VARGA MÁRTA, az országos iroda nevelési és oktatási osztályának vezetője

Nyitóahítat

Összkar

Miért jó kórusba járni?

„Mert örömet szerez, mert igazi kapcsolódás a stresszből, a gondokból. Amolyan mentstár. Nincs enél jobb.”

***

„Mert a zene és az ének a helyes arányokról szól. A harmóniáról és a feloldott disszonanciáról. Nekem ez a fontos benne.”

***

„Mert jó a próbákon a hangulat, ez a legfontosabb! És szeretjük önállóítani magunkat: ha egyszer megtanultunk egy művet, már alakítjuk is át. Lesz belőle cigánynóta, rap-szám vagy bármi! És persze a karvezetőnk kell mindehhez! Nélküle nem lenne jó!”

***

ORSZÁGOS KÓRUSTALÁLKOZÓJA

A mellékletet szerkesztette: ITTÉS SZILVIA

„Azért lettem énektanár, hogy kórust vezethessek, hiszen az a legnagyobb öröm!”

Hat iskola, hat – vagy több – karvezető: ők vezetik a kórusokat. Nemcsak vezetnek, hanem lelkesítik, fegyelmezik, jókedvre derítik, biztatják és tanítják is őket. No meg utaztatnak,

etetnek, itatnak, jegyet vásárolnak, keltetnek, fektetnek, szobabeosztást készítenek, ebédjegyet osztogatnak... És persze darabot választanak, négy- szólamút átírnak kétszólamúba, te-

nort altra, németet magyarra. Énekkarra hívogatnak, énekpróbát tartanak, énekpróbát próbálnak beilleszteni nyolcadik, kilencedik vagy tizedik óráig megtelt órarendekbe heti öt

testnevelésóra közé, fakultációk elé, lyukas hetedik órák helyébe. Mindezt órákkal és programokkal egyre leterheltebb diákoknak, egyre kevesebb énekórán, egyre alacsonyabb bérezé-

sért, országosan egyre gyengülő zenei és énekkultúra közepette, egyre több füldugóval lezárt fülnék.

Mi hajtja őket? Mík a bánataik? Örömeik? Mi a jövő?

Nováky Andrea

Kutyejné Ablonczy Katalin, Békéscsaba

– Legszívesebben mást sem csinálnék, csak kórust vezetnék, ha tehetném. A dörmögős gyereket sem küldöm el a kórusomból, mert gyakran én adom neki az egyetlen sikerélményt az életben: „Fiam, te egy minősített kórus tagja vagy! Büszke lehetsz magadra!”

Persze manapság sokkal nehezebb, de nyitottnak és ötletesnek kell lenni. Én például hetente háromszor tartok – ugyanannak a kórusnak – próbát, mindenki akkor jön, amikor nincs különórja. Aztán szereplés előtt két héttel összepróbáljuk a darabokat. Az igazgatónak szerezni kell támogatást.

No és jól meg kell nézni, hogy mit éneklünk, én például kortársrajongó vagyok. Olyan norvég műveket találtam, hogy a gyerekek egyre csak kérnek, hozzak még ilyeneket. Nem szeretek elmozdulni a könnyebb ellenállás irányába, de a minőségért meg kell dolgozni karvezetőnek és kórustagnak egyaránt.

Stargl Szilvia, Bonyhád

– A bonyhádi kórus jelenleg hatvanöt fős. Női karként kezdtük, tíz éve vagyunk vegyesek. Heti egy kilencvenperces próbát tartunk, de sajnos sok mással ütközünk. Egyaránt énekelünk egyházi és világi műveket. Évi nyolc-tíz fellépésünk van iskolai, városi és egyéb megyei vagy országos rendezvényeken, versenyeken.

Az egész tanári munkában (matematikát és éneket tanítok) a kórusvezetést szeretem a legjobban a gyerekek miatt, illetve azért, mert sikerélményhez juthatnak a kórustagok az együtt énekléssel. Harminc éve tanítok, a legnehezebb, hogy mind az erkölcsi, mind az anyagi elismerésben általában a sor végére szorulunk: rengeteg időt, energiát áldozva sem jutunk olyan anyagi ellenszolgáltatáshoz, amilyen például egy ilyen hétfőre esetén is bizony elvárható lenne.

Az idők megváltoztak, de a gyerekek szerencsére nem, csak jól kell megszólítani őket. Humorral messzebb jutok, mint bármi mással.

Bence Gábor, Budapest, Deák tér

– Kollégáimmal, Kardos Annával mindketten úgy látjuk, hogy utazás nélkül nincs kórusmunka. Persze az igazán izgalmas a külföldi út, de amikor régebben a környező gyülekezetekbe mentünk énekkaros szolgálattal elvinni iskolánk híret – annak is éreztem a komoly közösségépítő hatását. Az utazásra megtanult művek aztán évfolyamokon át szinte öröklődnek. Ez óriási lendületet ad, és ezért – is – annyira fontos egy ilyen találkozó! De annak is örülök, hogy néhány vonós és fúvós hangszerből álló kis zenekart is tudtam hozni ide, így például el tudjuk játszani Mozart Török indulóját minizene-karos átiratban.

Egyébként persze hogy nehezebb most! Régen megengedhettem magamnak azt a luxust, hogy Beethoven 3. szimfóniájával foglalkozzunk az énekórán, hiszen a 9.-et úgyis mindenki ismeri. Ma már ez nem így van, és az én felelősségem a 9. is!

Székely Szilvia, Mezőberény

– Mi még nagyon gyerekcipőben járunk, hiszen csak második éve vagyunk evangélikus gimnázium, és kórusunk is csak október óta van. A gyenesdiási továbbképzésen én magam már belekesedtem, és a diákjaim is lelkesek, mindent hamar megtanulnak, de mire találunk közös időpontot, elmegy egy fél év.

Iskolánk két tannyelvű, tehetséggondozó programban is részt vesz, és ez azt jelenti, hogy sok gyereknek naponta akár tíz órája is van, és persze sokan utaznak is. No ebbe beleilleszteni egy énekkari próbát, az nagy művészet! Ahhoz nagyon kell akarni énekelni. De szerencsére vannak lelkes diákok, akik például az ide vezető hétórás utat is végigénekeltek. Hálás voltam nekik a jó hangulatért.

Örülök, hogy Nováky Andrea kedvesen biztató hívogatására végül igent mondtam. Jó itt lenni és együtt énekelni, megismerni másokat.

Eszenyi Gábor, Nyíregyházi Luther Kollégium

– Mi vagyunk itt a kuriózum, hiszen nem a gimnázium kórusa vagyunk, hanem a kollégiumé. Azonkívül az előadási stílusunk is kuriózum, hiszen nálunk a tanárok és a kollégiumigazgató is énekel – itt most ők teszik ki a lelkes csapat felét. Sőt Martinovszky István kollégiumigazgató klarinetszólóval emeli mindig az alkalom fényét!

Mi a történetünk? Igazgató úr kitalálta, hogy egy evangélikus kollégiumban legyen kötelező egyházi ének – fél óra korál, fél óra ifjúsági ének –, amellyel mindig készülünk a heti áhítatra. Ezeket a kollégiumigazgató és Szmolár Tünde ének- és nevelőtanárnő tartja, ezt követheti aztán este a fakultatív kórus. Hála Istennek, mindig ott marad néhány lelkes gyerek, és ha lassan is, de tudunk egy kicsit haladni. Én a városi zeneiskolában és egy alapítványi iskolában dolgozom, de szívesen jöttem ide is igazgató úr hívására.

Takács Andrea, Sopron

– Ezen a hétfőn nekem éppen egy győri továbbképzésen kellett részt vennem, így hálás voltam Horváth Ábel 12. osztályos diákomnak, aki ilyenkor ki tud segíteni. Karnagnak készül, távollétemben ő vezette a próbákat. Eddig mind a hat találkozón jelen voltunk, és az utóbbi három alkalommal együtt házigazdák is. Erre büszke vagyok a kórusommal együtt, de örülök, hogy legközelebb már mi is utazhatunk.

Hogy nehezebb-e most, mint régen? Persze, az énekkar egy kínálat lett a sok közül, és így csak a megszállott énekeszeretők maradnak meg. De talán nem is bánom, hiszen huszonnyolc megszállott énekesrel dolgozni csodálatos élmény, még ha két próbát kell is tartanom ugyanannak a csapatnak, hogy mindenki ráérjen. A diákjaimmal együtt szármalyunk, vállalnak minden pluszterhelést az ügy érdekében, mert énekelni jó!

MESZÁROS ILDIKÓ ÉS SZABÓ DANIEL FELVÉTELE

MUNTAG ANDRÁS FELVÉTELE

MUNTAG ANDRÁS FELVÉTELE

MUNTAG ANDRÁS FELVÉTELE

Az országos felügyelő szavai a résztvevőkhöz

Aki Magyarországon evangélikus iskolába jár, természetes módon válik zenebaráttá. Hogy is történhetne ez másképp Kodály országában és Bach egyházában? Aligha van még egy felekezet, amely a minden heti istentiszteleti gyakorlatban ennyi remekművel zengheti Isten dicsőségét. Így nem csoda, hogy a gyülekezeti kórusok mellett az oktatási intézményekben is magától értetődő módon működnek zenei együttesek.

Persze fontos, hogy a közös éneklés, muzsikálás a közönség számára élvezhető legyen. Ugyanakkor megköszönöm, hogy azok számára, akik résztvevői a közös zenei produkciónak, az élmény még sokkal nagyobb, a hatás tartósabb. Egymás szólalmainra figyelni, a szó szoros értelmé-

ben együtt lélegezni olyan tapasztalat, amelynek átélése messze túlmutat a zenei minőség fontosságán. Olyan általános emberi tapasztalat ez, amely – ha többen átélnék – az egész országot, az emberek egymáshoz való viszonyát meg tudná változtatni. Nem véletlen, hogy a balti népek a rendszerváltáskor is szinte szabaddá énekeltek magukat, több tízezres kórustalálkozóik óriási élményt jelentettek.

A kezdeményezésért és a szervezésért köszönet illeti a találkozó „lelkét”, Nováky Andrea tanárnőt. Természetesen köszönet illeti mindazokat, akik hétről hétre foglalkoznak a gyerekekkel, vezetik a kórusokat. Biztos vagyok benne, hogy mindnyájan tudatában vannak felelősségüknek, ugyan-

akkor örülni tudnak annak, ha tanítványaikat lelkesedni látják, s annak különösen, ha néhány évvel később viszontlátják az egykori kórustagokat koncerten, többé vagy kevésbé vájt fülű zenebarátokként.

A találkozó programja alapján kimondottan sajnálom, hogy a közös éneklés örömeiből ki kell maradnom. Egy olyan országban, Japánban vagyok épp, ahol a Kodály-módszer tanítása része a hagyománynak, amit mi, öntudatos polgárok persze újra és újra elégedetten veszünk tudomásul. Ez is mutatja a muzsika erejét.

Mindenkinek tartalmas együttléte kívánok!

■ PRÖHLE GERGELY
országos felügyelő

Ahogy a diákok látják

„Hogy valóban kiüzi-e az ördögöt a szívünkben? Ha az ördög a teher, a gond, az aggodás, akkor igen. Az éneklés megnyugvást hoz, az éneklés felszabadít.”

***

„A próbákon átéljük azt, hogy repül az idő. Ide pedig azért jó jönni, mert például több szólamban énekelhetünk a zuhany alatt

a kollégiumban! Otthon csak egy zuhany van, és nincs is kivel énekelni.”

***

„A közös éneklés igazi közösséget ad, nem virtuálisat, ezért megyünk énekkarra. Addig noszogatójuk egymást, míg végül rászánjuk magunkat, aztán sose bánjuk meg. Jó együtt lenni, jó együtt énekelni.”

HIRDETÉSEK

Felhívás közös éneklésre

A Reformáció.500 bizottság kérésére flash mobot szervezünk március 29-én, szombaton délután. A cél az, hogy az Erős vár a mi Istenünk éneket „véletlenszerűen” megszólaltassuk a budapesti Deák téren, a szabadban. Az akcióról filmfelvétel is készül, amely keringhet a világhálón, erősítve az evangélikusság ismertségét. (Ez a fiatalos ötlet csak az egyik eleme a sok eseménynek, amellyel a reformációs megemlékezésre ráhangolódhatunk.)

Szeretnénk, ha igen sokan lennének együtt énekesek, ezért megszólítjuk a budapesti és Budapest környéki énekkarokat. Az éneklendő mű kottája és a részletes információk a kantorkepzo.lutheran.hu oldalon található. A jelentkezéseket a 17bencegabor@gmail.com drótpostacímre várjuk.

Erős vár a mi Istenünk!

Mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzési szak

A Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közszolgálati Kar Mentálhigiéné Intézete 2014 szeptemberétől akkreditált mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzést hirdet humán segítő foglalkozású szakemberek (pedagógusok, szociális területen dolgozók, lelkészek, orvosok, ápolók stb.) részére. A képzés időtartama: 4 félév (387 óra), havonta két nap (péntek, szombat).

Felvételi kritérium: főiskolai vagy egyetemi végzettség, személyes alkalmasság. Jelentkezni a mental.usn.hu honlapunkról letölthető jelentkezési lapon lehet. További információk a fenti honlapon olvashatók vagy az 1/266-0878-as telefonszámon kérhetők.

Gazdasági referenci állás a diakóniai osztályon

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Diakóniai Osztálya felvételt hirdet gazdasági referens álláshely betöltésére.

Feladatok: állami támogatások igénylése, folyósítása, elszámolása • diakóniai (szociális és gyermekvédelmi szolgáltatások) intézményekre vonatkozó analitikák vezetése • diakóniai intézmények gazdasági feladatainak támogatása • döntés-előkészítési feladatok elvégzése • a diakóniai osztály pénzügyeinek megtervezése, nyomon követése.

Elvárások: legalább középfokú gazdasági végzettség • két év szakmai gyakorlat gazdasági munkakörben • magas szintű szövegszerkesztési, táblázatkezelési ismeretek • precíz munkavégzés.

Elbírálásnál előnyök: szociális/gyermekvédelmi intézményben vagy intézményfenntartói területen szerzett gazdasági ügyintézői tapasztalat • Libra 3s könyvviteli rendszer ismerete • egyházismeret.

Jelentkezni Buda Annamáriánál, a diakóniai osztály vezetőjénél lehet e-mailben elküldött önéletrajzzal és motivációs levéllel.

Jelentkezési határidő: március 17.

Levelezési cím: 1085 Budapest, Üllői út 24. E-mail cím: annamaria.buda@lutheran.hu

Asztali beszélgetések: Kortárs és szakrális?

Kortárs és szakrális? Mi köze a kortárs művészetnek a szakralitáshoz? Lehet-e ma transzcendens tartalommal bíró alkotásokat készíteni? Van-e egyházi fogadókészség a szakrális művészetre? Nem egy letűnt kor víziója ez?

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány és a Ludwig Múzeum 2014 januárjától új sorozatot indított. Ennek keretében a hazai kortárs művészeti élet kimagasló személyiségei és történelmi felekezeti teológusai, lelkészei és püspökei vállalkoznak arra, hogy párbeszédet hozzanak létre egyház és művészet között. A beszélgetések fő témája a szakralitáshoz való viszony, a szakralitás teológiai és művészeti alkalmazása és megközelítése.

A soron következő alkalmon, március 13-án 18 órakor Vojnich Erzsébet Munkácsy-díjas képzőművész és Varga Mátyás költő, bencés szerzetes beszélget. Moderátor: Galambos Ádám evangélikus teológus.

A rendezvényt rögzítjük, a későbbiekben visszanezézhető lesz. Belépődíj felnőtteknek 600 Ft, nyugdíjasoknak és diákoknak 300 Ft. (A belépővel a Ludwig Múzeumot támogatja.) Cím: Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Művészetek Palotája, 1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Nyugdíjas papnék és papnők országos találkozója

„Add, házamat jól elrendezem” címmel nyugdíjas papnék és papnők országos találkozóját tartjuk április 5-én 9.30-tól a Budapest-Deák téri gyülekezet első emeleti termében. Az alkalomra nyugdíjas és özvegy papné testvéreket várunk, de a nyugdíjba készülő vagy még aktív papnék is hivatalosak.

Program

9.30: Gyülekezés, köszöntés
10.00: Nyitóáhitat – Molnár Lilla 6. éves teológus, Budapest-Hegyvidék
10.45: Reformáció és kultúra – Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész, múzeumpedagógus
12.00: Ebéd
13.00: Rendben – Sárkány Tiborné ny. lelkipásztor előadása megbeszéléssel
14.00: Missziói hírek
14.30: Záróáhitat úrvacsorai liturgiával – B. Pintér Márta női missziói lelkész

Jelentkezni lehet március 31-ig levélben a Női Missziói Szolgálat címén: 1085 Budapest, Üllői út 24.; e-mailben: marta.pinter@lutheran.hu; vagy mobilon: 20/824-3441 (Szevik Imréné).

Jegyzetlapok

(Napló, 2014)

Az éjszakai űrfelvétel a kivilágított Kína és Dél-Korea közt alig vehető ki Észak-Korea. Képünk közepén Phenjan az egyetlen komolyabb fényfolt.

Ceruza. Egyszerű film a diákoknak, de az én érdeklődésemet is felkelti. Az íróeszköz 1564 óta létezik, és nagy utat tett meg a letűnt évszázadok alatt. Főleg a szénpor keverése, finomítása változott – tudjuk meg. A cédrusfa bevonat is módosult, hogy ne csak kerek legyen, jobb a hatszögletű. És színes is, ellátva föliratokkal: milyen erős, és hol készült.

Egy régi cseh gyárat mutatnak, ahol több dinasztia is ennek az eszköznek a gyártására tette föl az életét. Azután egy kis angol üzembe látogatunk: a család minden tagja ott van, szorgoskodnak, figyelnek, ellenőrzik az izléses csomagolást...

Néhány éve én is sokat használok a ceruzát; könnyedén követi a gondolatokat, nem szárad be, mint a toll, nem zúg, mint a számítógép. Egyetlen baja van: nem fejezi be helyettem a levelet, az újságcikket.

***

Februári intelem. Nagy drámaírónk, Hubay Miklós naplóját olvasom. Rögtön az elején szigorú bírálatot fogalmaz meg: „Az író, aki nem tud írni, nevésséges. S mindegy, hogy miért nem. Tehetségtelen? Bóg újszülött gyereke? Ápolja beteg feleségét? Nem találja a tollát? Kiütötték a kezéből? Nincs mese. Ha feltette az életét rá, hogy írni fog, és nem teszi: nevésséges.”

Sokan a mai zaklatott életre hivatkoznak. Túl hamar meghalt – mondja a másik. A legtöbben korán halunk meg, tele tervekkel megyünk el. Mindenre van kifogás. Bezzeg a régi öregek tették a dolgukat: látástól vakulásig dolgoztak. Szegény anyám jutott eszembe, akit soha nem láttam pihienni. Mindig talált valami elfoglaltságot. Korai elvesztése után vettem észre, mennyi apróságot oldott meg. Száz és ezer dolog torlódott fel később, szinte betemetett nélküle a munka és a gond.

***

Reggeli csönd. A magas fenyők szegélyezte kertben mély csönd van. Tegnap a téli tavaszban a hóvirágok is kibújnak, a rózsaszínű füve is hajladozik. Az aranyág tömött bokra ragyogni akarna. Már csak a gyönyörű fecskéfarkú lepke, gyerekkorom kedves vendége hiányzik. De hirtelen föltámad a déli szél, és pillanatok alatt oda a varázslat. Néhány óra múlva már hópelyhek szállnak, később ónos eső hull sűrű szemekkel. Észrevétlenül tükörsima lett az út. Vihar kerekedik, hajlongnak és zúgnak az ágak. De egyvalaki rendíthetetlenül áll most is a helyén. Valahol megbújva egy rigó füttyöget, zengi a dalát. Embernek megfelfejthetetlen, de bizonyára a remény üzenete ez.

***

Szétszakadt ország. Megdöbbenve hallgatom a koreai híreket. Férfiak és nők panaszát, nem szűnő zokogását. Vannak, akik ötven éve nem látták testvéreiket, barátaikat! Azt sem

***

Gyülekezeti elnökségek konferenciája a nyugati kerületben

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége szeretettel hívja és várja egyházközösségeinek lelkészeit és felügyelőit a március 21–22-én a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban tartandó gyülekezeti elnökségi konferenciára.

A találkozó mottója: „...mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai...” (1Pt 4,10)

A részvételi szándékot kérjük március 14-ig jelezni a püspöki hivatalban! Telefon: 96/200-063, mobil: 20/824-4222, e-mail: nyugati.kerulet@lutheran.hu

Kós Károly levele. Jeles építészünk, írónk híres volt pontosságáról. Minden érdekelte, mindenre figyelt, főleg a magyar nyelv romlására. Kézrel írt gyönyörű betűivel üzent, ha valamit észrevett. Halála előtt az utolsó soraival a szegedi baráthoz szól: valamelyik újságban nem pontos *Ady* halálának a napja. Felszólította a szerkesztőt, azonnal intézkedjen a hiba miatt. „Különböznél jól vagyok. Betemet a munka!” – írta túl a kilencvenedik évén.

***

Alig öreg erdősz. Alig érkezünk meg, máris hosszú sétára invitált bennünket a tiszta folyó mellett, ahol kezdtek kilobbanni az alkony színei. „Először a kócsagok, a gémekek, a darvak tüntek el” – panaszkodik a piros csőrű gólyák közül is egyre kevesebb szállt vissza a villanykarókra épített fészkekre. A sólymok, a vadászsasok is megfogtakoztak. A kedves vörösbegyeket, ökörszemeket, cinkéket is megtizedelte a hosszú tél. A fecskék fele elpusztult a vad óceán felett. Talán a szennyezések, a kiömlő olaj miatt... Egyedül a városi galambok bírnak mindent. Ami másoknak rossz, rájuk serkentően hat. A hatalmas balkáni gerléket nem ijeszti az ember, a légguskaolyóktól se félnek.

***

Hosszú írások. Az idős erdélyi lelkész többször mondta ajándék könyveimre: vastag, tele üres gondolatokkal. „Pál apostol tizenegy levele az újszövetségi Szentírásban százhetven lap” – figyelmeztetett fölemelt kezével. „Benne van a teljes hittudomány” – folytatta intelmét.

Régen jegyezték le, mégis a modern európai gondolkodás alapja. „Szellemi mustármag” – írta Vasadi Péter. Mintha a több ezer éves szellemiség vele fordult volna át egyetemessé. Keresztény hitvallással. Mint hű írónk az éjszakában, megörökítette a történeteket. Észrevétlenül sugározni kezdtek a szavak, a töprengő sorok. És világnak ma is. A magyar nyelvben is megbújnak ezek a gondolatok, Isten és teremtmény sorsának kapcsolódása. Az apostol üzenete ma is visszhangzik: az egyes embert hitre biztatja, teremtő munkára és áldozatra.

***

Kopott album. Régi, töredezett, lapjai is megfakultak, de így jól megközelíti az eredeti képek színeit. És a rövid kommentárok is érdekesek, a fölfedezés erejével hatnak. Rembrandt ikonbarna festményét keresem, A tékozló fiú hazatérését. Az elmondhatatlan, csendes örömet. Az apa a fejét öléhez hajtó, visszatért fiú sovány vállára teszi mindkét kezét.

Sokszor megnéztem a képet, de csak most vettem észre, hogy a két fáradt kéz eltérő kézfejjel végződik. Nemcsak az atya fogadja megbocsátó szeretettel a tékozlót, de a mögötte megbújó édesanya is. Sejtelmes csoda így, együtt ez a remekmű, a jézusi példabeszéd a festő értelmezésében.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A test ördögei

(Egy influenzajárvány margójára)

Az emberi test fantasztikus. Olyan sokrétegű, összetett, bonyolult szerkezet, melyre újra és újra rá lehet csodálkozni. Az agyi funkciók ez ideig még fel nem tárt rejtelmek, az idegrendszer finommechanikája, az erek kacsaringós alagútjai. A szív egyenletesen nyitódó-záródó rekeszei, a tüdőcsérjék duzzadása-ernyedése, az izmok tökéletes, összehangolt együttműködése. Mikroszkóp alá téve új világ nyílik egy szőrtüszőt vagy egy hajszálat vizsgálva. Minden biztonnal új világ nyílik azonban egy betegség kellemetlen tüneteinek átvesztése során is...

Az ember trónol, kezében lavór. Látja kívülről is szenvedő magát, ki görnyed, kókad, időnként görcsbe merevedik. Két hullám között a szerencsétlen az emberi méltóságról gondolkodik. Érti a helyzet komikumát, örül annak, hogy ezt egyedül vé-

szeli át, de szükségszerűen eltöpreng a mértéken is. Ilyenkor a testi lét nem más, mint kín. Semmi szép nincs benne. Csak az undokság árad. Eltorzítva, legyengítve, kifordítva önmagából az alanyt.

Visszavánszorog vackába, aludni próbál. Ha szerencséje van, közeli hozzátartozói aggódva hívják, belenyafog a telefonba, jólesik, hogy szánják. Lázat is mér, diadalmasan olvassa le a számmértéket. A „szegény én” dagad.

Csend van. A zenét se viseli. A légzésére figyel. Ennek kapcsán rájön, ritkán figyel a légzésére. Megnyugtató ez az egyenletesség. Így, nyugalmi állapotban tulajdonképpen nincs semmi baja. Nyöszörög egy kicsit magának. Aztán kinyílik a röhög.

Közben leszáll az este. A sötétől, ha nem is úgy, mint kislány korában, de tart valamiképp. Ilyenkor megnyugtató a betonfalak oltalma, a

szoba zöldje, a lámpa fénye. Holnapra kialussza a kórságot, érzi, de azért nem árt kérni. Aztán elszégyelli magát, micsoda anyámasszony katonája – hát miféle szenvedéseket élnek át emberek szerte a világban, évekig viselnek rosszindulatú, pusztító betegségeket, fegyelmezetten, méltóságteljesen várják az elkerülhetlent...

A testi lét nehézségénél hatékonyabban kevés dolog taníthatja az embert alázatra. Egy-egy ilyen kisebb kórságból profitálhatunk. Egyrészt felfoghatjuk a betegség megélését egyfajta megtisztulásiélménynek. Egy ilyen kellemetlen hullámjelenség felér egy alapos ördögűzéssel. Másrészt a lábadozás után az életenergia, életkedv visszanyerése igazi ajándékélmény. Amíg az emlék friss, a hála is az. Ha halványodik, akkor immunrendszerünk is gyöngül...

■ – KANYIKA –

Invocavit vasárnapjára

„Segítségül hív, és én meghallgatom, így szól az Úr.” (Zsolt 91,15) Korunk nagy világrengésében sokan kiáltanak segítségért, de az élet lármájában nem hallani meg hangjukat. Az is igaz, hogy magunk is bajban vagyunk, hogyan tudnánk másokon segíteni?

Ebben a pathhelyzetben halljuk meg a zsoltaáros vallomását boldog tapasztalatról, hogy az Úrtól segítséget kapott. Kiáltása nem vészett el a semmiben. Isten fogja a lélek S. O. S. jeleit. Nem érdemes máshoz fordulni. Csak Istennek van elég hatalma és szeretete ahhoz, hogy segítsen rajtunk.

■ MADOCSAI MIKLÓS

***

Kedves Atyám!

Magam sem tudom, hová sodortatom, és hol lelek nyugalmat, de mert már megpróbáltam, mi is a hit, ismét csak igédbé akarok kapaszkodni. Te már korábban is segítettél rajtam, segíts hát most is. Itt most ugyan én még nem látok semmit, fel sem fogom, mi történik velem. Te azonban bizonyos, hogy most is segíthetsz rajtam. Segíts hát, Uram!

■ LUTHER MÁRTON (Dr. Hafenschner Károly fordítása)

HETI ÚTRAVALÓ

„Azért jelent meg az Isten Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa.” (1Jn 3,8b)

Böjt első hetében az Útmutató reggeli s heti igéiben az Úr Jézus a sátán legyőzőjeként áll elénk, hogy kísértéseinkben, próbatételeinkben bátorítson. Ő halálra adta magát, hogy el ne vesszünk, hanem elnyerjük az örök életet. „Jézus is megkísértetett és szenvedett, ezért segíthet azokon, akik megkísértettek.” (Zsid 2,18; LK) Luther írja:

„Mikor az ördög megkísért, szívemet azzal vigasztalom, hitemet azzal erősítem, hogy ismerem Krisztust, aki az ördögöt legyőzte értem, s aki nékem mindenkor segítség. Isten éppen azért ad hitet, hogy ezt tudjam.” Ő ígéri: Invocavit – „Ha kiált hozzám, meghallgatom...” (Zsolt 91,15) Megkeresztelkedése után „elvitte Jézust a Lélek a pusztába, hogy megkísértse az ördög”. Jézus negyven nap és negyven éjelt böjtölt. Majd a kísértő háromszor is próbálkozott: „Ha Isten Fia vagy...” Am Jézus mindig igével válaszolt: „Meg van írva...” (Mt 4,1–4) „Nemcsak a testi kenyérről él az ember, de Istennek minden igéjével.” (GyLK 729) Mi is „járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk, és kegyelmet találjunk, amikor segítségre van szükségünk” (Zsid 4,16). „Erről ismerhetők meg az Isten gyermekei és az ördög gyermekei: aki nem cselekszi az igazságot, nem az Istentől van, és az sem, aki nem szereti a testvérét” (1Jn 3,10) – tanít János. Böjtben a kegyes Jób sorsa kerül elénk példaként. A sátán rágalmozta az Úr szolgáját, de ő a bajokban is istenfélő maradt. És amikor minden gyermekét s vagyonát elvesztette, leborult az Örökkévaló előtt, és így szólt: „Az Úr adta, az Úr vette el. Aldott legyen az Úr neve!... és nem követtem el megbotránkosztató dolgot Isten ellen.” (Jób 1,21–22) A választott nép negyvenéves puszta vándorlása legyen intó példa számunkra is: „Krisztust se kísértésük... ne is zúgólódjatok... Emberi erőt meghaladó kísértés még nem ért titeket. Isten pedig hűséges, és... el fogja készíteni a szabadulás útját is...” (1Kor 10,9–10,13) Íme Jakob három böjti tanácsa: „Engedelmeskedjétek azért az Istennek, de álljatok ellen az ördögnek, és elfut tőletek. Közeledjétek az Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok. (...) Alázattal magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket.” (Jak 4,7–8,10) A kereszten legyőzte az Úr Jézus a bűn, az ördög, a halál hatalmát; élete, halála s feltámadása egyetlen főpapi istentisztelet volt érettünk: „...mindenben hasonlónak kellett lennie a testvéreikhez, hogy irgalmas és hű főpap legyen az Isten előtti szolgálatban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűnéiért.” (Zsid 2,17) S János látta, hogy egy angyal „megragadta a sárkányt, az ősi kígyót, aki az ördög és a Sátán, megkötözte ezer esztendőre, levette a mélységbe...” S a mártírok „életre keltek, és uralkodtak a Krisztussal ezer esztendőig” (lásd 2Pt 3,8). „Ez az első feltámadás... ezekben nincs hatalma a második halálnak...” (Jel 20,2–6) Aki kétszer születik, testtől és Lélektől újonnan (lásd Jn 3,3–8), az csak egyszer hal meg. Kérjük: „Bár vívná harcot minden gyermeked / Oly híven, bátran, mint e győztesek, / És velük zengné majd az éneket: / Halleluja!” (EÉ 454,3)

■ GARAI ANDRÁS

T. PINTÉR KÁROLY FELVÉTELE

Versenyszellem és megbocsátás

Korunk társadalmában az emberek naponta szembe találják magukat különböző versenyhelyzetekkel: beosztásért való küzdelem a munkahelyen, felvétel elnyerése egy jó iskolába vagy egyetemre, cégek közötti verseny piaci pozíciókért és megrendelésekért. A verseny sokszor olyan helyzetet eredményez, amikor már nem a saját előmenetelünk vagy pozíciónk válik az elsődleges céllá, hanem a versenytárs – sokszor nem tisztességes eszközökkel való – háttérbe szorítása, legyőzése. De feltétlenül csak így lehet versenyezni?

Amerikai egyetemeken végzett kutatások kimutatták, hogy azon diákok között, akikben nagy volt a hajlandóság a versengésre, alacsony volt a szándék a megbocsátásra. Kutatások ugyanakkor azt is bebizonyították, hogy a megbocsátás képessége és gyakorlása hosszú távon ösztönzőleg hat az ember egészséges lelki fejlődésére és fizikai egészségének megőrzésére.

A megbocsátás felszabadító, a megbocsátó részére is megkönnyebbulést hozó élménye azonnali feszültségoldó hatása révén csökkenti a stressz által okozott betegségek kialakulásának lehetőségét, hiszen

ilyenkor az emberben az Úrtól kapott szeretet munkálkodik, nem pedig az önrontó gyűlölet és harag. Szükséges-e, hogy a versenyszellem és a megbocsátás kizárják egymást?

A versenyszellemnek lehet jó, ösztönző hatása is, amikor a cél nem a másik legyőzése, hanem saját képességeink jobbítása és fejlesztése. Az 1936-os berlini olimpián Luz Long német atléta a kvalifikáció során segített Jesse Owensnek (aki akkorra már több aranyérmert nyert) a távolugrás lépéseinek a kiszámításában, és ezzel az amerikai bejutott a döntőbe, majd meg is nyerte.

Long nem úgy akart nyerni, hogy a másik technikai hiba miatt essen ki, hanem úgy, hogy mindketten egyforma eséllyel induljanak. Pál a Korinthusiaknak írott első levelében ezt mondja a versenyről: „Nem tudjátok-e, hogy akik versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de csak egy nyeri el a versenydíjat? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek.” (9,24) Később így folytatja (ugyanitt a 26–27. versben): „Én tehát úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözök, mint aki nem a levegőbe vág, hanem megsanyargatom és szolgálva

teszem a testemet, hogy amíg másoknak prédikállok, magam ne legyek alkalmatlanná a küzdelemre.”

C. S. Lewis szerint a megbocsátás talán az egyik legnépszerűtlenebb és legnehezebb keresztyén erény, hiszen ez az ellenségeinknek való megbocsátást is jelenti, amely emberi ésszel fölöttébb nehéz és ellentmondásos. Azonban nem akkor, ha Isten szeretete munkál bennünk. Lewis azt is javasolja, hogy ne a bűnöst ítéljük el – hiszen mi magunk is bűnösök vagyunk –, hanem a tettet, amelyet elkövetett.

Gyakoroljuk a megbocsátás erényét először kisebb esetekben, mert ezek által növekedve válhatunk megbocsátó, embertársainkat bibliai értelemben szerető emberekké. Pál apostol erről így ír a kolosséiakhoz címzett levelében (3,12–13): „Öltösetek tehát magatokra – mint Isten választottai, szentek és szeretettek – könyörületes szívet, jóságot, alázatot, szelídséget, türelmet. Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panaszja volna valaki ellen: ahogyan az Úr is megbocsátott nektek, úgy tegyetek ti is.”

■ DR. SZALAI ZSOLT
Forrás: Monday Manna

Meghívó Tamás-misére

Tamás-mise lesz március 9-én 18 órakor a Budapesti Evangélikus Egyetemi Gyülekezetben (XI. ker., Magyar tudósok körútja 3.). Igehirdető: Rihay Szabolcs, liturgus: Joób Máté. Téma: „Mehetek hozzád?”

Zarándokok vagyunk mindannyian, utazunk, vágyakozunk, keresünk. Keresünk a boldogságot, az értelmet, a megnyugvást. Sok cél felé futunk, egyre gyorsabban, és ezen az úton, ebben a keresésben nem vesszük észre, hogy elveszítünk, elmulasztunk sok mindent, élményeket, találkozásokat, embereket.

Kihez mehetnénk, amikor minden összeesküdött ellenünk, amikor minden nem sikerül, vagy amikor minden sikerül, de túl gyorsan, túl nagy a pörgés, nincsen megállás, amikor hiányzik a csend és a pillanat varázsa?

Böjt első vasárnapja lesz, megállni hívunk titeket és újra indulni. Közösségre hívunk és megújulni, letenni a terheket és megszabadulni.

Déli kerületi próbarepülés

ROMÁN PÉTER FELVÉTELE

► Folytatás az 1. oldalról

A párhuzamos programok folyamatosan telt ház előtt zajlottak. *Bokros Andrea* jelnyelvi tolmács olyan világba, a kommunikáció olyan sajátos módjába vezette be az érdeklődőket, amellyel talán kevesen és ritkán találkoznak. A siketek által használt jelnyelven megtanulták az *Erős vár a mi Istenünk* köszönésünket, illetve az *ámen* és a *szeretlek* szót is. Az itt jelen lévőket aztán egész nap jelelni láttuk az udvaron, az ebédlőben, a koncerteken...

Aki szintén a kezével szeretett volna dolgozni, de nem kommunikálni akart, hanem alkotni, az ellátogathatott a kézműves-foglalkozásra, ahol *Korcsog Erzsébet*, a Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola művészeti tanára és az idei Szélrózsá találkozó logójának tervezője, grafikusa segített ékszereket és Szélrózsá-logós plaketteket készíteni, hogy egy kis emléket is hazavihesenek a találkozóról a fiatalok.

A Magyar Evangélikus Ifjúsági Szövetség Bárka csoportjának tagjai is jelen voltak: náluk bárki kipróbálhatta, milyen a kerekesszékekkel közlekedők élete. Az iskola tornatermében és az udvaron is próbálkozhattak a vállalkozó szelleműek. Akik pedig a hajléktalankérdés kapcsán vágytak beszélgetésre, eszmecsere, együtt gondolkodásra, azok *Románné Bolba Márta* evangélikus lelkész és *Visnyei Emőke* szociális munkás segítségével ezt is megtehették.

Az egyórási foglalkozások után a nyári – „nagykorú” és jubiláló – találkozóra tekintett előre a jelen lévő nagy csapat: a 10-es számot élőképben jelenítette meg a sportpályán, hiszen az idén nyári találkozó immár a tizedik lesz egyházunk történetében.

Ezt követően megtelt a soltvadkerti iskola ebédlője. A kiadós és finom ebéd után pedig szinte mindenki „kö-

telező jelleggel” átlátogatott a közeli Szent Korona cukrászdába, ahol már a látvánnyal sem tud betelni az ember.

A süteményezésből és fagyalmazásból a sportcsarnokba visszatérők a zene jegyében tölthették a délutánt. Elsőként a több mint tíz éve működő *Parafónia* együttes komolyzenei koncertjét hallgathatták meg. A *Fabényi Réka* vezetésével működő együttes értelmileg akadályozott gyermekekhez, fiatalokhoz és felnőttekhez próbálja közelebb hozni a zenét. A zenekar tagjai hisznek a muzsika gyógyító erejében – ezt itt is megtapasztalhatta a közönség.

A koncertet egy remek promóciós film követte amolyan kedvcsinálóként a soltvadkerti nyári nagy találkozóhoz, mely július 16–20. között lesz a Vadkerti-tó partján. A kisfilmhez kapcsolódóan a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke, *Gáncs Péter* is összegyűjtötte „Szélrózsá Top 10” listáját, személyes élményeket, érzéseket megfogalmazva a nagykorú találkozóval kapcsolatban, és biztatott mindenkit hasonló érzések átélésére.

A nap zárókoncertjén a résztvevők *Takáts Eszter* énekesnőt hallgathatták meg, aki a júliusi találkozón is jelen lesz zenekarával. A próbarepülést pedig a házigazdák, azaz a soltvadkerti fiatalok és lelkészüik, *Homoki Pál* útra bocsátó és visszarepülésre buzdító áhítata zárta, melyben elhangzott egy nagyon fontos szám, a 138. Az előtalálkozótól ugyanis ennyi napot kell aludni ahhoz, hogy ismét felszállhassunk, és együtt szárnyalhassunk, hiszen „*akik az Ūrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok...*” (Ézs 40,31).

Ezzel a reménységgel és biztatással vár mindenkit a soltvadkerti evangélikus gyülekezet, a város, a Szélrózsá Tízék és a szervezők csapata 2014 júliusában! (*További információk: www.szelrozsaatalalkozo.hu*)

■ LKG

DARÓCZI CSABA FELVÉTELE

Takáts Eszter

A Szélrózsá Band

PALACKPOSTA

Jöjj és áss!

Soltvadkerti, Szélrózsá-előtalálkozó, nyitóáhitat: Mt 13,44

Bocsánat! Tudna nekem segíteni valaki? Meg tudná mondani valaki, hogy hová akarok eljutni? Igen! Komolyan kérdezem! Tudna-e valaki segíteni abban, hogy hová is akarok eljutni?

Irigylem azokat, akik tudják! Azokat, akik tudják, merre tartanak, és elkötelezetten, lelkesen haladnak egy irányba. A sportcsarnok aajtámban összefutottam egy fiatal párral. Látzott rajtuk, hogy szerelmesek. Látzott rajtuk, mennyire örülnek annak, hogy egy napot megint együtt lehetnek. Találkoztam az előbb egy régi barátommal, aki versenyszerűen atletizál. Keményen edz mindennap. Egyre többet és hosszabban fut azért, hogy elérje majd a célját: hogy győzni tudjon. Irigylem őket. Irigylem azt, amikor valaki tudja, hová tart, elkötelezett, és ezért tenni is képes.

A mai igehirdetési igénkben is egy ilyen emberről van szó: „*Hasonló a mennyek országa a szántóföldben elrejtett kincshez, amelyet az ember, miután megtalált, elrejt, örömeiben elmege, eladja mindenét, amiye van, és megveszi azt a szántóföldet.*” (Mt 13,44)

Szóval a szerencsén múlik minden! Az elkötelezettséghez ekkora szerencse kell. Kincset kell találni ahhoz, hogy tudjam, merre tartok, hogy tudjak tenni is érte. Pedig én nem vagyok szerencsés ember. Soha nem nyertem a lotón, soha nincs szerencsém a tombolán sem. Persze néha nyertem egy fali dísz vagy valami értéktelen dolgot, de a főnyeremény sohasem lett az enyém.

Vagy Jézus mégsem a szerencséről beszél? Hiszen ez az ember csak a napi munkáját végzi. Dolgozik kinn a földiken. Jézus inkább arra utal, hogy a kincs ott hever a lába előtt. Szinte be-

lebotlik, beleakad. Magam elé tudom képzelni, ahogyan az ásója koppan a kincsesládán. Ha akarna, sem tudna csak úgy továbbmenni, hiszen belebotlott, beleakadt a kincsbe. A kincs ott van a lábunk előtt.

A kincs! Itt lesz fontos ennek a mondatnyi példázatnak az első két szava.

a fáról, és szétosztja a vagyonát a szegények között. Péter otthagyja a halászhajót, a hálót, az otthonát, és követi Jézust. A bűnös asszony drága olajat vesz, valószínűleg minden pénzéből, és Jézus lábára önti. Mert a találkozás, a Jézussal való találkozás megváltoztat mindent.

ROMÁN PÉTER FELVÉTELE

Krámer György nyitóáhitatot tart

Hasonló a mennyek országa a kincshez. A mennyek országa hever itt, a lábunk előtt. Isten valóságos, tapasztalható jelenléte ebben a világban. A lehetőség, hogy nekem kapcsolatom legyen vele, hogy a teremtő Isten formálhatja, alakíthatja az életemet. A mennyek országára találhatunk rá.

És akkor ment, eladta mindenét, amiye volt, és megvette azt a szántóföldet. Hogyan lesz valaki ilyen áldozatkész? Hogyan tud valaki így lemondani mindentről? Hogyan jut el oda az ember, hogy ennyire elkötelezett lesz? Azt gondolom, a személyes találkozásban van a válasz. Akivel Jézus találkozik, az elkötelezett lesz. Zákeus lejön

Ma erre van lehetőségek! Az énekekben, az imádságokban, az ígére figyelésben, a csoportos beszélgetésekben. A kincs, a találkozás lehetősége ott hever előttetek. Ha nem akartátok, akkor is bele fogtok botlani, akkor is beleakad az életek.

Csak egy kérdés maradt. Van-e rajtam kívül más is, aki szeretné tudni, hogy hová akar eljutni? Van-e közöttetek olyan, aki szeretne ilyen elkötelezett lenni, mint a példázatbeli ember? Van-e más is, aki szeretne kincset találni? Ha igen, akkor gyertek! Akkor jöjj és áss!

Akkor jöjj és láss!

■ KRÁMER GYÖRGY lelkész

Az oldalt szerkesztette: VITÁLIS JUDIT

Fölszállott a páva a Szilas néptáncgyűttesben is

A rákospalotai Szilas néptáncgyűttes a városrészen keresztülfolyó Szilas-patról kapta a nevét. Az együttes első tagjai olyan helybéli fiatalok voltak, akik fontosnak tartották a helyi hagyományok megőrzését és továbbvitelét, majd az egyetemes magyar, a Kárpát-medence egész területét felölelő néptáncművelés elsajátítása, megőrzése és továbbadása is a szívügyük lett.

Budapesten egyedülállóan mondható, hogy a nagyvárosi forgatagban fenn tudott maradni egy kis sziget, ahol még a legkisebb gyerekek is ismerik a helyi nótákat; ahol a sublótól előkerültek a nagyszülők ünnepi, „templomba járó” – legdíszesebb, legszebb – viseletei, és ezeket a nagy ünnepi alkalmakkor fel is öltik a táncosok – akik egyébként a rákospalotai evangélikus gyülekezet aktív tagjai, presbiterei is.

A palotai hagyományok megőrzése mellett a hitélet is fontos az együttes számára. Bizonyította ezt a rákospalotai evangélikus Kistemplomban tartott hagyományörző istentisztelet is, amelyen a Szilas néptáncgyűttes minden tagja „beöltözve” vett részt. Ekkor készült az a kisfilm, amellyel az együttes bemutatkozik a *Fölszállott*

a páva című televíziós tehetségkutató versenyen.

A kisfilm a Duna Televízió március 15-én 18.35-kor kezdődő műsorában lesz látható. Ez alkalommal a né-

zők is segíthetik szavazataikkal az együttest a továbbjutásban.

Áldás kísérje fellépéseiket!

■ PONICSÁN ERZSÉBET
rákospalotai evangélikus lelkész

Üzemátadás – hálaadással

► A misszió egyik lehetősége, amikor Isten szavát a templomon, illetve egyházi szertartáson kívül is hirdetheti a lelkész. Ez a lehetőség adott a napokban Soltvadkerten, ahol új üzemegységet avattak, mégpedig egy evangélikus család vállalkozásánál.

A műanyagipari kft. már évtizedek óta működik. Fő profiljuk a csomagolóanyag-, nejlonszák- és fóliagyártás. Mint a családfeje és cégvezető, Garami Zoltán beszédében elmondta, a nyolcvanas években kezdték a nejlonzacska- és szatyorgyártást a garázsban, néhány dolgozóval. Azóta sok víz lefolyt a Dunán. Az utóbbi években több pályázatot is nyertek, a februári üzemavató pedig újabb mérföldkő mind a cég, mind pedig a család életében, hiszen új üzemcsarnokkal és a legmodernebb gépekkel bővült a gyár.

Az üzemcsarnok építése 220 millió forintba került, ehhez 90 millió forint támogatást nyertek el. A nyomdai gép ára közel 700 millió forint

volt, 150 millió forint támogatást kaptak hozzá. A beruházás révén tizenhatalomban többet dolgoznak a cégnél.

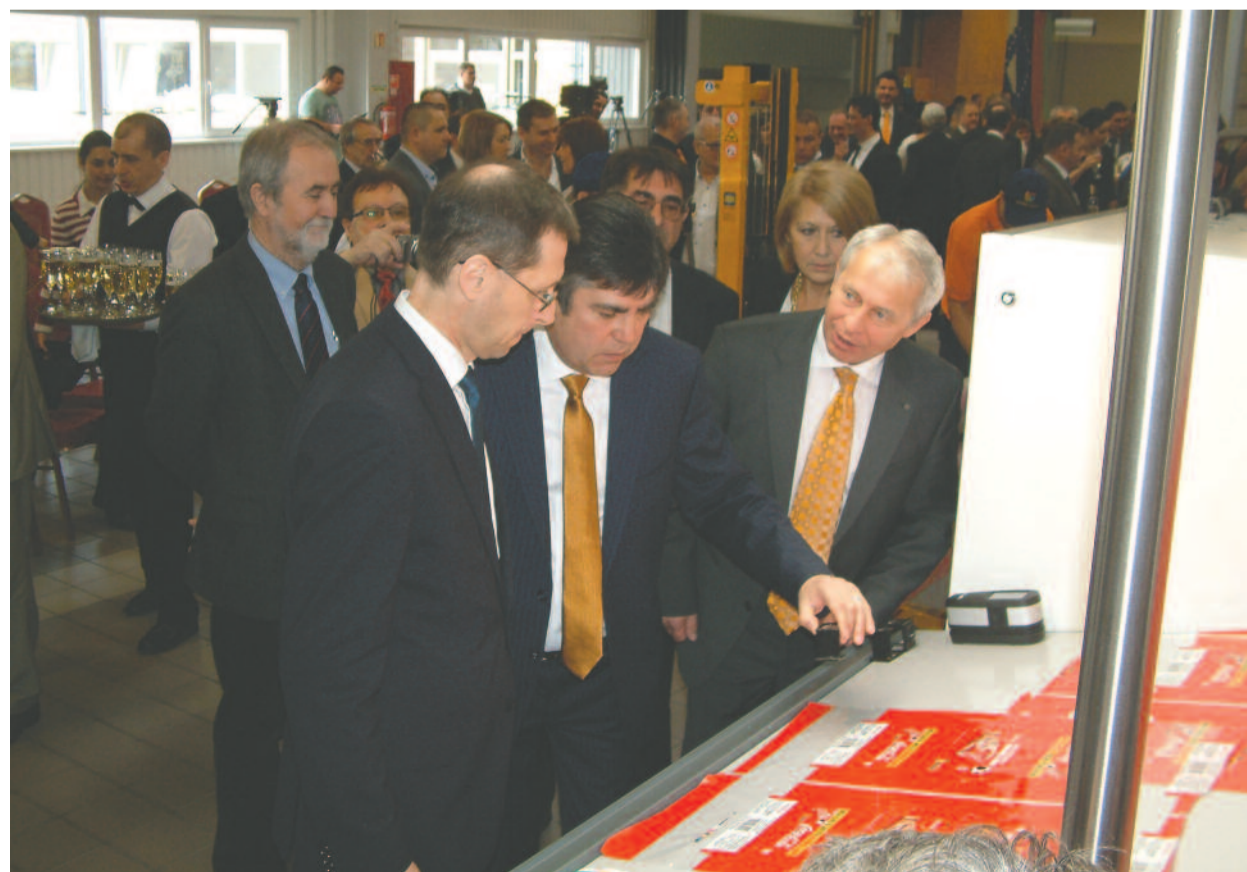
A megnyitón Varga Mihály nemzetgazdasági miniszter mondott beszédet. Ez tehát a gazdasági rész. És a többi?...

Garamiék jól tudják, hogy a siker nem csupán az ő érdemük. Minden egyes nyertes pályázat és segítő kéz, jól képzett kolléga és profittal kecsegtető megrendelés mögött az Úristen áldását hiszik. A családtagok rendszeres templomba járók, és támogatják a soltvadkerti evangélikus gyülekezetet. Ezért is tartották fontosnak, hogy az új üzemegység avatásán lelkészi szó is hangozzék a több mint százfős illusztris vendégsereg előtt.

A választás nem volt nehéz: ezt a szolgálatot régi barátjukra, Káposzta Lajos nyugalmazott esperes-lelkészre (képiünkön) bízták. Az ünnepség tehát – ha úgy tetszik – megállással és lelki előkészítéssel vette kezdetét. Vagy inkább mondjuk azt: hálaadással!

■ K. L.

Garami Zoltán egy református (Varga Mihály miniszter) és egy evangélikus (Font Sándor országgyűlési képviselő) presbitert tájékoztat

Tavaszi az evangélikus könyvtárban

► A napokban látogattam meg egy kedves családot, ahol az asztalon egy kis pohárban néhány hóvirág illatozott. Aki az elmúlt hetekben felkereste a miskolci gyülekezet fenntartásában működő Árvay Teőreök Sándor Evangélikus Könyvtárát, valami hasonló csodának lehetett a részese. Januárban bekapcsolódtunk az országos digitális közfoglalkoztatási mintaprogram 2013–2014-be, illetőleg a MaNDA (Magyar Nemzeti Digitális Képes Filmarchívum) programba. Ennek keretében harminchárom diplomás közfoglalkoztatott kezdte el könyvtárunk állományának digitalizálását.

Bocsássuk előre: nem volt zökkenőmentes az indulás. Minden jó szándék ellenére is késve érkezett meg a technikai felszerelés. Az eszközök megérkezéséig a munkaidőt jól kihasználva, csapatépítő tréninget szerveztünk a harminchárom embernek. Ennek eredményeként jól egymásra hangolt csapat indulhatott neki a munkának.

A már meglévő cédulakatalógus és a könyvek közötti megfelelések rögzítését végzik, a MaNDA által kért előtáblákat és címlapokat rögzítik, majd feltöltik a MaNDA honlapjára. Ha ezzel a munkával a projekt tervezett áprilisi végi lezárása előtt végeznek, akkor – meghatározott prioritások mentén – elkezdik egy-egy muzeális könyv egészének a digitalizálását. Gyakorlatként pedig a Magyar Evangélikus Digitális Tár részére naptárakat és folyóiratokat digitalizálnak.

Ahogy a hóvirág kikel tavasszal, úgy elevenednek meg a könyvek a fehér kesztyű viselő digitalizáló munkások kezében. A régi írásközvetítő élnek, a könyvek ma is üzennek. Nehéz elmondani azt az érzést, amelyet mi itt közösen átélünk.

Beszélnünk kell azokról is, akik ezt a munkát lehetővé tették. A Miskolci Önkormányzat részéről áldozatos munkát végzett Papp Ferenc, a kul-

turális és idegenforgalmi osztály vezetője, Simonné Hajdú Borbála foglalkoztatáspolitikai referens és Sándor Ágnes kulturális referens; segítettek a munkaügyi központ dolgozói, illetve a MaNDA vezetői. Egyházunk képviseletében nagy segítséget nyújtott dr. Hubert Gabriella, az Evangélikus Országos Könyvtár tudományos munkatársa – többször Miskolcra utazott Budapestről, hogy minél jobb és hasznosabb munkát tudjunk végezni.

Az elkezdett munka április végén, esetleg májusban zárul. Bízunk abban, hogy ami elkezdődött, az talán folytatódhat még a jövőben. Szeretnénk, ha a gyűjtemény bekerülhetne a Miskolci Települési Értéktárba.

Célunk az, hogy az elkövetkező hónapokban megmutassuk, hogy könyvtárunk bár „kicsi”, jelentős értéket képvisel. Akik látják az itt folyó munkát, akik részt vesznek benne, akik esetleg egy monitoron keresztül olvasják majd az eddig a múlt porával betemetett dokumentumokat, azok magukkal vihetik mindazt, mit elődeink reánk hagytak a könyvszekrények polcain.

Egy könyvtár legszebb tavaszi jele a megnyíló könyvek sokasága.

■ SÁNDOR FRIGYES
evangélikus lelkész (Miskolc)

Az Árvay Teőreök Sándor Evangélikus Könyvtár Miskolc első nyilvános közkönyvtára. Gebe Endre jegyzéke (A miskolci ág. hitv. ev. egyházközség nyilvános közkönyvtárának teljes jegyzéke, 1902) szerint 1901-ben az állomány 7542 műből állt 10 587 kötetben.

A könyvállomány összetétele:

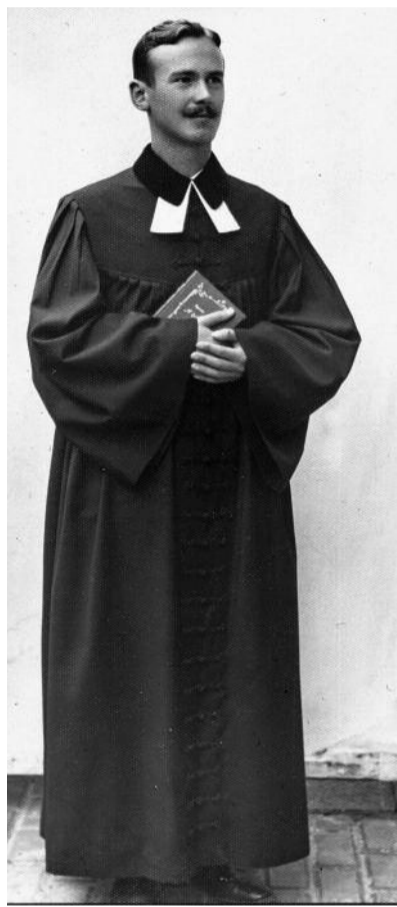
- 1793–1888, a gimnázium könyvtára: 2835 mű, 3514 kötet
- 1876, Árvay Teőreök Sándor könyvtára: 2208 mű, 3141 kötet
- 1889, Jóny Tivadar nagybirtokos könyvtára: 2067 mű, 3001 kötet
- vásárolt kötetek: 931 db
- újabb gyarapodások

A könyvtár megnyitőünnepé 1878. április 28-án volt. Az olvasók száma: 1898-ban 752, 1899-ben 524, 1900-ban 624, 1901-ben 673. Később is kiszolgált kutatókat, az utóbbi években kiállítások is voltak. A könyvtár tagja az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének.

Molnár Gyula evangélikus lelkész esztergomi emlékezete

(1914–1989)

► **Evangelikus gyülekezet a katolikus érsekség székhelyén? Bizony nagy szó volt ez annak idején, miként némiképp ma is az. Amikor a lelkési hivatal ajtajára kitétték: „Evangelikus missziói lelkési hivatal”, akkor a katolikus templomokban azt rebesgették a hívek: „Új hitterítő érkezett városunkba...” Az Esztergomi Evangelikus Egyházközség önállósodása Molnár Gyula segédlelkész nevéhez fűződik. Ő volt gyülekezetének első megválasztott lelkésze. De nemcsak ezért érdemes megemlékezni róla, hanem azért is, mert ritkán olvasható valakiről egyházunk történetében: „Élethossziglan megválasztott lelkész.” Az éppen száz éve született Molnár Gyula életét, szolgálatát megidéző hálás esztergomi gyülekezet március 2-án (századik születésnapja után két nappal) az egész napot a reá való emlékezéssel töltötte. Dél előtt megkoszorúzták sírját, a templomban pedig jelenlegi lelkészünk, Klimentné Ferenczy Andrea igehirdetésével tartottak jubileumi istentiszteletet. Délután – ugyancsak az Isten házában – Molnár Gyula szolgáló életútját bemutató kiállítás nyílt, majd e sorok írója mondta el emlékező előadását az alapító lelképásztorról.**

Molnár Gyula 1936-ban, felszentelése után

Mielőtt Molnár Gyula szolgálatáról szólunk, néhány nevet mindenképpen meg kell említenünk. *Köszegi Károlynénak* kalapüzlete volt Esztergomban, s ő gyűjtötte össze, fogadta be az evangélikus hölgyeket bibliórai alkalmaira. *Ferdinánd Istvánnak*, a Felvidékről kitelepített tanítónak is sokat köszönhet a gyülekezet. A dorogi bányaiskola tanítója lett, s az egész környéken a gyermekek és felnőttek „jelki atyja”. (Egyébként ő volt az édesapja volt *dr. Ferdinánd István* filozófia- és vallástanárnak, sokunk professzorának.) Ferdinánd István sokat tett a gyülekezet épülése érdekében, az első istentiszteleten is ő volt a kántora a közösségnek.

Nem hallgathatjuk el *dr. Kovács Sándor* teológiai professzor, későbbi püspök nevét sem, akinek szívügye volt a szórványhelyzetben lévő evangélikusok megszervezése. Evangelikus istentiszteleten ő volt az első igehirdető Esztergomban 1925-ben, addig a lutheránusok is a református gyülekezethez tartoztak. Kovács Sándor a gyülekezet első felügyelőjének, *Karcsay Miklós* alispánnak és fő-

jegyzőnek a meghívására jött ígét hirdetni Esztergomba.

Ezek az adatok is szerepelnek Molnár Gyula *A reformáció nyomai Esztergomban és környékén* című könyvében. A könyvet 2005-ben maga az esztergomi gyülekezet adta ki. Az „előzményekről” ebben olvashatjuk az alábbi – sokakat mehökkentő – mondatokat: „A római katolikus egyház okirata egy 1680. évben kezdődő keresztelezési anyakönyv. Az evangélikusokra vonatkozó első nyom ebben az anyakönyvben egy 1702. február 25-én kelt kényszerátvételi nyilatkozat. A katolikus vallásra visszatért 314 evangélikus aláírásával... Ezen okirat a legcsalhatatlanabb bizonyítéka annak, hogy 1702 előtt a bíró és a tanács az egész kerületi gyülekezettel együtt evangélikusok voltak.”

***

Molnár Gyula Sopronban született 1914. február 28-án. Édesapja *Molnár István* főfegyvermester, édesanyja *Kovács Gizella* volt. 1932-ben érettségizett, majd 1933-ban kiegészítő érettségi vizsgát tett görögökből. Innen „egyenes út vezetett” az evangélikus teológiára. Kitüntetéssel végzett 1936. június 21-én. A lelkészavatás szolgálatát *D. Kapi Béla* püspök végezte.

1936 az esztergomi kezdet, ez évtől szolgált – idővel esperesként is – a katolikus „fellegvárban” 1989. június 22-ig, azaz ötvenhárom esztendőn át!

Nyugdíjasként írt, említett könyvében magukról így vall: „Dr. Kovács Sándor püspökünk 1936 szeptemberének közepén magához hívatott a soproni teológiai fakultás professzori szobájába. Tudott dolog volt, hogy egyházunk Ura, Jézus az ő lelkében gyűjtötte meg a kerület szórványhíveit érzett felelősség lángját. Egyetemi tanársága mellett az volt szíve-lelke öröme, hogy utazott, főleg olyan helyekre, ahol egyházunk addig szolgálatot nem végzett. Így került Esztergomba, majd

Centenárium megemlékezés Molnár Gyula sírjánál

Dorogra is, és szíve vágya lett az esztergomi–dorogi egyház megszervezése. Püspököm kedvesen fogadott, és jól ismert atyai hangján szívhez szólóan mondta: »Öcsém, két éve figyelem tanulmányait, örülök kitűnő szigorlati vizsgáinak, átveszem a dunántúli kerületből a dunáninnyi kerületbe.«

Hát így kezdődött. 1936. október 1-jén érkezett a püspökkel a fiatal Molnár Gyula Esztergomba, akkor még nem tudva, hogy egész élete és szolgálata színhelyére.

Gyorsan teltek az évek. Első dolga a hívek végiglátogatása, felkutatása volt. Kialakultak az istentisztelet alkalmi Esztergomban, Dorogon és a többi szórványban.

1941-ben indult a nagy munka: a templomépítés. A felépült hajlékot még ugyanabban az évben felszentelték.

Molnár Gyula először egy kerékpárt kapott gyülekezetétől. Később a gyülekezet kapott egy Trabantot, ezt azonban nem a lelkész vezette. Ő viszont a szó szoros értelmében gyülekezetének élt. Ifjúságot szervezett, hittanórákat tartott...

Egy évben elvették hitoktatási engedélyét, de „kárpotlásul” hittanórákat írt. Ám írt szindarabokat is,

és számos evangélikus alkalmat szervezett. Nagy szorgalomban töltötte életét a gyülekezetben. Így lett „élethossziglan megválasztott lelkész”.

Szolgálat alatt élénk egyesületi élet is zajlott: nőegylet, diákszövetség, de ezek a háború után sajnos megszűntek. De továbbra is evangélikusok, igehirdetés-sorozatokat, énekari szolgálatakat erősítették a gyülekezet belső életét.

Molnár Gyula sokat olvasott, a lutheránus teológiát hirdető pap volt, akinek igehirdetéseire a szeminárium kispapjai is ellátogattak.

Családi élete is példamutató volt, felesége és három leánya is segítettek munkájában.

„Nyugdíjazással nem búcsúzom a gyülekezettől” – írta élete „vége feléről”, és így summázta szolgáló éveit: „Isten kegyelméből az 1981. évvel újabb jubileumi esztendőhöz érkezünk. Hatvan évvel ezelőtt jött létre gyülekezetünk, 45 évvel ezelőtt történt az önállósulás, 45 éves volt a dorogi templomunk, és 40 évvel ezelőtt történt esztergomi templomunk felszentelése.” És ő, aki ott lehetett a kezdeteknél, ezt írta hitel: „A kezdet Jézus Krisztus volt.”

■ D. KEVEHÁZI LÁSZLÓ

Istentiszteleti rend • 2014. március 9.

Böjt 1. vasárnapja (Invocavit). Liturgikus szín: lila.

Lekció: 2Kor 6,1–10; 1Móz 3,1–13. Textus: Lk 9,38–45. Énekek: 275., 75.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bencéné Szabó Márta; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. fél 10.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztjojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Dobó Dániel; du. 5. (úrv., családi) Kalit Eszter; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** dr. Lászlóné dr. Agod Anett; **Újpest, IV., Lebstücsk M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidélusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. asztali beszélgetések; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a de. 10.** (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) Rezessy Miklós; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Rezessy Miklós; **XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (úrv., Tamás-mise) Rihay Szabolcs; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) D. Szabik Imre; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (zenés áhítat) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér de. 10.** (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Kósa László; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákospalota, XVII., Gózon Gy. u. de. 11.** Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Éva; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (ref. templom)** du. 2.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

Olvassa az Evangelikus Élet digitális változatát!

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Az éden már elveszett, de a Föld talán még nem elveszett paradicsom

Ferenc, a „zöld” pápa ökoenciklikára készül

► **Ferenc pápa a zöld kontinensről, Latin-Amerikából, az emberiség mára nagyon veszélyeztetett állapotú „tüdejéből”, az oxigéndús őserdők tarkította világból érkezett a világegyház fővárosába, a Vatikánba. De megmaradt annak az embernek, aki a zöld kontinens népei, egyszerű emberei között korábban volt. Szeme érzékeny maradt az emberi nyomorúságra, szegénységre, a betegekre s a világ urai által megaláztatokra is. A perifériára sodródott, szorított száz- és százmilliókra és arra az egyre, aki éppen előtte van. Embersége nem klerikalizálódott, nem változott főpapi státusával. Sőt érzékenységének újabb jele a hírek szerint, hogy az emberi zsarnokság és természetpusztító profitéhség miatt végveszélybe sodort természetért készül felemelni szavát tervezett újabb enciklikájában.**

A Vatikáni Rádió korábbi interjúja szerint – amelyet a Szentszék Sajtóirodájának igazgatója, *Federico Lombardi* atya készített – Ferenc pápa „elkezdett dolgozni az ökológiai téma szövegén, amelyből akár enciklika is lehet”.

Új típusú enciklika?

Az enciklika (*litterae vagy epistulae encyclicae*) a mindenkor papának egy meghatározott témát feldolgozó körlevele, amelyet a világegyház püspökeihez, rajtuk keresztül a papokhoz és a hívekhez intéz. Korábban kézírásos formában készültek, ma már nyomtatásban küldik meg a pápák a dokumentumokat a püspököknek. Elnevezésüket kezdőszavaikról kapják az enciklikák.

A pápák ebben a körlevélformában az egyház teljességét érintő fontos kérdésekről adnak tanítást. A 20. században két pápa különösen is szorgalmasnak bizonyult e tekintetben: *XII. Piusz* huszonegy, *II. János Pál* pedig tizennégy enciklikát adott ki.

Ökológiai érzékenység

A környezetérzékenység első jelét – szinte programszerűen – már azzal megadta Ferenc pápa, hogy még *Bergoglio* kardinálisaként a középkor nagy „ökoszerzetésének”, természet-himnuszok szerzőjének, *Assisi Ferencnek* a nevét választotta. Beiktatása utáni sajtókonferenciáján kijelentette: „Szívemben egyszerre csak felmerült Assisi Ferenc neve. Számomra ő az egyszerűség férfiúja, a béke embere, az, aki szereti és oltalmazza a teremtett világot. Napjainkban

nagyon megromlott az emberek kapcsolata a természettel, nem így van?”

Néhány nappal trónra lépése után a Szent Péter téren összegyűlt sokaságnak homíliát tartott. Ebben a keresztényeket védelmezőknek nevezte. „Az egész teremtett világ védelmezői vagyunk, a teremtés szépségének a védelmezői, amint a *Genézis* könyve üzeni, és Szent Ferenc mutatta meg nekünk... Végül is mindent ránk bízott Isten, és mindannyian felelősek vagyunk a teremtett világgal. Legyetek hát védelmezői Isten ajándékának! Ahol az emberek megfelelnek erről a felelősségről, ahol elfelejtenek gondot viselni a teremtett világra és testvéreikre, ott megnyílik az út a romlás előtt, és a szívek megkeményednek.”

Múlt év júliusi braziliai látogatása előtt a hatalmas ország püspökei levelet írtak Ferenc pápának, s kérték, hogy tegye az egyház ügyévé a brazil nép környezetvédelmi küzdelmét az Amazonas-vidék megmentése érdekében. Rio de Janeiróban a brazil püspökökhöz intézett üzenetében felszólított arra, hogy Isten teremtett világához tisztelettel és óvó-oltalmazó módon forduljon minden ember: ne tönkretegy bűnös módon, hanem változtassa át igazi kérést.

Már XVI. Benedek is „zöldebb” katolikus egyházat akart

Ökológiai kérdésekről szóló tanításában az egyházfő bizonyára épít majd elődei állásfoglalásaira. Például 2007-ben *XVI. Benedek* pápa a Vatikánba hívott össze klímakonferenciát. Erről a *The Guardian* brit napi-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Pelok Zita
ararat@lutheran.hu

lap akkor azt írta: a Vatikán világszeret hallatja hangját a klímaváltozás ügyében, és a környezet elleni sok visszaélést Isten akarata elleni engedetlenségnek minősítette. XVI. Benedek egyben emlékeztetett arra is, hogy a katolikus egyháznak több mint egymillió hívével még zöldebbé kell válnia.

2009-ben kiadott, *Caritas in veritate* (Szeretet az igazságban) kezdetű enciklikájában úgy fogalmazott: az egyház felelős a teremtett világért, és ezt a felelősséget a közéletben is képviselnie kell. Nemcsak a földet, a vizet, a levegőt kell oltalmaznia minden rendelkezésére álló eszközzel, hanem mindenekelőtt és mindenekelőtt az egész emberiséget óvnia kell az önpusztítástól.

Később, a 2010-ben megtartott koppenhágai klímacsúcs kapcsán XVI. Benedek hangot adott csalódásának az elmaradt eredmények miatt.

Az éden már elveszett...

A diplomáciai testülethez intézett szavaiban XVI. Benedek őszinte szembeszemlét sürgetett azzal, hogy a gazdasági rendszer hiányosságainak „kozmetikázása” közben valósággal tilos megfelelkezni az emberek isteni méltóságáról és szabadságáról, de nem szabad figyelmen kívül hagyni a természetet, a vizet, levegőt és a napsugárzást sem: „A teremtett világ védelme nem valamiféle esztétikai igényre adott válasz, hanem sokkal inkább morális kihívás, hiszen a természet isteni szeretetűt fejez ki, és olyan igazságot, amely elsődleges számunkra, mivel ez magától Istentől jön.”

Egyszóval Ferenc pápának van mire építenie, a sok igazat létrehozó középkortól egészen a 20. század végéig, hogy zöldebb, oltalmazottabb s élhetőbb legyen Istennek ez a planetáris „paradicsoma”. Ami ugyan – bármily fájdalmas is ez – soha többé nem lesz édenkert, ám talán még nem lett egészen elveszett paradicsom sem. A tervezett pápai enciklika remélhetőleg a megmaradás, megtartás irányába tudja majd terelni az emberiség figyelmét és felelősségét...

■ DR. BÉKEFFY LAJOS

EVÉL&LEVÉL

Eltűnt a sírról a bronzszobor

Kedves Jáni János!

Érdeklődéssel olvastam cikkét *Sántha Károlyról* a január 26-i *Evangelikus Életben* (*Kettős elhivatottsággal*, 13. o.), hiszen a néhai lelkész Sárszentlőrincen töltötte szolgálati idejének tetemes részét.

Írja, hogy Sántha Károly a Farkasréti temetőben „művészi alkotású sírmeleg alatt” pihen. Ezzel kapcsolatban szeretném felvilágosítani, hogy a sírmeleg eredetileg díszítő szép bronz dombormű már nincs a helyén. Körülbelül tíz-tizenöt évvel ezelőtt sárszentlőrinci gyökerű, Budapesten élő lelkes gyülekezeti tagok megtisztították Sántha Károly sírmelegét a borostyántól. Nem sokáig örülhettünk azonban a rendbe tett sírnak: egy-két héten belül eltűnt róla a hárfázó angyalokat ábrázoló bronzszobor.

Nem sikerült nyomára jutni a tetteseknek. Sántha Károly porai továbbra is ott pihennek, de a néhai lelkész már csak a mennyben vehetik körül hárfázó angyalok.

Üdvözzel:

KARL JÁNOSNÉ CSEPREGI ERZSÉBET sárszentlőrinci evangélikus lelkész

Hozzászólás a Távolság? Egyensúly? című levélhez

Tisztelt Pálmai István Úr!

Az *Evangelikus Élet* február 16-i számában *Távolság? Egyensúly?* címmel megjelent olvasói levele erősített meg abban a szándékomban, hogy megszólaljak.

Nehezen éltem meg egy evangélikus igehirdetőnk néhány hónappal ezelőtti közéleti, kereskedelmi tévébeli megszólalásait, utcai megmozdulásokban vállalt aktív szerepét és annak egyházi hetilapunkban való interpretálását. A téma különben is mindennapi életem békés, nyugodt menetébe szól bele, magánemberként elviselem utcai megnyilvánulásait, de nem szóllaltam meg.

Az Önt megszólalásra készítő „stációkat” utólag végigjárva fájdalmat érezek, azok az én érzékenységi küszöböt is elérték.

Az a véleményem, hogy az egyház prominens személyiségeinek nem célszerű napi politikai, társadalompolitikai kérdésekben véleményt nyilvánítani, mert ez könnyen vezethet békétlenkedéshez, hiszen a politikai élet útvesztőiben nehéz megtalálni az egyensúlyt, és akaratlanul is érheti őket az elfogultság vádja.

A szegénység pedig végigkíséri az Isten teremtésétől az Őszö-vetségen, Jézus életén át napjainkig. Volt, van és lesz. Oka változó, felszámolásának eszközei között szerepel a hitre nevelés is. Amit az egyház e téren tehet, az a karitatív tevékenység.

Még inkább helytelen a demokráciák választott kormányait a „hatalommal” azonosítani, sőt ehhez még a „dörgölözés” fogalmát is illeszteni.

A hívő ember szerint a hatalom a Teremtőé, őhozzá pedig imával fordulunk. Az egyházon, felekezeten belül kialakult konszolidált állapotot, az ország kormányaival kialakított, politikai kurzusokon átvivő jó kapcsolatot nem lenne célszerű megosztó véleményekkel rombolni, sőt inkább örülni kellene annak, hogy a kereszténységet felvállaló kormányunk van, és annak ellenére is az, hogy sok szociális problémát nem tud megoldani, mint ahogy nem sikerült ez sok helyen másutt sem a világon.

A politikát hagyjuk a politikusokra; az etikai, erkölcsi, hitéleti kérdésekben, sőt említhetném a nemzet, a történelmünk megbecsülését érintő kérdéseket is, az egyház merjen kiállni Jézus Krisztus tanításainak érvényesítése érdekében.

A hívő ember számára a hit megnyugvás, bizalom egy világi hatalom által nem befolyásolható, mindenek feletti erőben, a teremtő Istenben. A hitéletet nem szabad felkavarni, a hívő ember „parlamentje” a templom, a templomba ne engedjük be a politikai élet viharos zaját.

Ha az egyház hitéleti, erkölcsi-etikai állásfoglalásai révén – melyek egyébként a béke, a szeretet, a történelmi értékek, hagyományok, a normális emberi kapcsolatok elmélyítését, megerősítését kell, hogy szolgálják – segíteni tud a társadalmi feszültségek enyhítésében, az Ön által említett koordináta-rendszer origójában marad.

Elegen vannak az elégedetlenkedők, legyen a mi kiindulópontunk a Teremtő, s ha dolgainkat rábizzuk, nem járunk rossz úton.

HORVÁTH SAROLTA (Budapest)

Mérés, kísérlet, alkalmazás – országos fizikaverseny tizedszer

► **Békéscsabán zajlott a közelmúltban az evangélikus középiskolák 10. Wigner Jenő országos fizikai feladatmegoldó versenye. Az ország fizikában letehetségesebb evangélikus és református gimnazistái vetélkedtek egymással.**

A két évente megrendezett verseny nem pusztán nívós megmérettetés a hazai és határon túli protestáns gimnáziumok fizikában tehetséges diákjainak, hanem pályorientációs szerepe is van, hiszen az utóbbi években a továbbtanulók között felértékelődtek a természettudományok – tájékoztatta az *Evangelikus Élet* olvasóit *Sándor-Kerestély Ferenc*.

A békéscsabai Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Általános Is-

kola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium fizikatanára már hetedik alkalommal szervezte meg a versenyt. Elmondta, hogy idén a határon túlról is érkezett nevezés, így a nagyberegai, a nagydobronyi és a nagyenyedi református gimnáziumot is képviselte néhány diák.

A megmérettetésnek külön értéke, hogy a megszerzett elméleti ismereteket itt kísérletek, mérések alkalmazása és izgalmas feladatok megoldása közben kell visszaadni, s ez nem pusztán élvezetes, de el is mélyíti a tudást.

Amíg a gimnazisták az évfolyamonként összeállított feladatlapok megoldásán dolgoztak, addig kísérőik módszertani továbbképzésen vehettek részt, és előadásokat hallgathattak.

Dr. Nánai László fizikus, a Szegedi Tudományegyetem professzora a lézerekéről és kiemelten a Szegeden épülő kutatóközpontjéről beszélt, fel-

hívta a tanárok figyelmét, hogy a ma középiskolásként itt majd kibontakoztathatják képességeiket mint a jövő fizikusai, mérnökei.

Dr. Jarosievitz Beáta, a Gábor Dénes Főiskola tanára arról adott áttekintést, hogyan lehet megjeleníteni a mindennapi fizikaoktatásban a modern tömegtájékoztató és infokommunikációs eszközöket, például az okostelefont és az internetet.

Hasonlóan érdekes és magas színvonalú előadások várták a diákokat is. *Dr. Sükösd Csaba*, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem docense az atomenergia jövőjéről, *dr. Molnár Miklós*, a Szegedi Tudományegyetem nyugalmazott docense a fizika kultúrtörténeti érdekességeiről, a több évszázaddal ezelőtti fizikai eszközökről és használatukról értekezett. *Stonawski Tamás*, a Nyíregyházi Főiskola okta-

tója a *high tech* mindennapi gyakorlati alkalmazását tekintette át. *Dr. Hetesi Zsolt*, a Pécsi Tudományegyetem oktatója arról beszélt, hogy mibe kerül az energia előállítása, és mennyit kell fogyasztóként fizetnünk érte.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Többen említették a fizikaverseny programjainak „csúcsaként” *Härtlein Károlynak*, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Fizikai

Intézete tanszéki mérnökének látványos és sokáig emlékezetes kísérleteit.

Sándor-Kerestély Ferenc elmondta még, hogy a diákokat egyes korösszetételű és véletlenszerűen összeállított csoportokba sorsolták, és műhelyfoglalkozásokon kellett kísérleteket elvégezniük. A verseny szellemiségéből adódóan azonban nemcsak a díjazottak búcsúzhattak győztesként Békéscsabától, hanem valamennyi versenyző, hiszen mindenki sok új ismerettel gyarapodott.

Kolarovszki Zoltán, a Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium igazgatója pedig abbéli reményének adott hangot, hogy a verseny remélhetőleg folytatódhat... valahol.

■ SZEGFŰ KATALIN

HÍREK, HIRDETÉSEK

Interaktív bibliatanulmányok

Vedd és olvasd! – Interaktív bibliatanulmányok az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) szervezésében. Az alkalmak 17 órakor kezdődnek az országos iroda (Budapest, Üllői út 24.) földszinti termében.

Március 13-án: A Szentlélek kitöltése (ApCsel 2,1–13) – *Füke Szabolcs*
 • Április 10-én: A Szentlélek gyümölcse (Gal 5,22–25) – *Deák László* • Május 8-án: A Szentlélek ajándékai (1Kor 12,1–11) – *Györi János Sámuel*.

Az előfizetői nyerevényakció nyertese

Örömmel adjuk tisztelt olvasóink tudtára, hogy kisorsoltuk az előfizetőink számára december 8-ai lapszámunkban meghirdetett nyerevényakció nyertesét. A sorsoláson azon előfizetőink vehettek részt, akik január 6-ig megújították Evangelikus Élet-előfizetésüket az idei esztendőre. A szerencsés nyertes *Leskó László* budapesti előfizetőnk, aki másodmagával térítésmentesen tölthet el egy hétvégét (péntek vacsorától vasárnap ebédig) egy előre egyeztetett időpontban a balatonszárszói Evangelikus Konferencia- és Missziói Otthonban.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED?

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
 ÓRBOTTYÁNBAN
 GOMBOS MIKLÓS
 aranykoszorús
 harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levél cím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 12.
 Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
 E-mail: gombosmi@harangontes.hu és info@harangontode.hu.

Taizé-ima és énekegyüttlét

A rákosszentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb március 11-én, 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: gyertyafeny.lutheran.hu

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 9.)

Igaz az a beszéd, és teljes elfogadásra méltó, hogy Krisztus Jézus azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse, akik közül az első én vagyok. 1Tim 1,15 (Zsolt 62,8; Mt 4,1–11; Zsid 4,14–16; Zsolt 91) Mi tudunk-e olyan kíméletlenül őszintén beszélni régi énünkről, félresiklott gondolkodásunkról, emberi törtéteinkről, mint Pál apostol? Mi Isten előtt mérlegre tesszük-e mindazt, amit az ő nevében mások ellen mondtunk és cselekedtünk? És számvetés után eljutunk-e a bűnbánat és az őszinte töredelem boldog felismeréséig az Isten előtti egyetlen igazságra, amely Pál apostol ajkán is megfogalmazódott: „a bűnösök közül az első én vagyok”? Ha igen, akkor valóban az élő Úr Jézus Krisztussal volt találkozásunk!

Hétfő (március 10.)

Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Úr tetteit! Zsolt 118,17 (2Kor 1,8–9; 1Jn 3,7–11/12; Jn 11,46–57) A legnagyobb öröm az, ha másoknak is továbbadhatom mindazt, amit átéltem, hogy az értem meghalt és feltámadott Úr Jézus Krisztusért Isten bűnbocsánatot és életet adott nekem. Megmentett életrontó hatalmak fogságából, megszabadított bűneimből, és kihozott a halálból. Szilárd sarokkőként immár ő tartja és fogja össze az életemet. Megújított engem, és élő kőként beépített az élő gyülekezet közösségébe. Szolgálatot bízott rám, hogy hirdetem az ő tetteit munkáljam mások életében is a vele való személyes találkozást, hogy ők se haljanak meg, és ne vesszenek el, hanem örök életük legyen!

Kedd (március 11.)

Jézus így szól: „Vajon az Isten nem szolgált-e igazságot választottainak, akik éjjel-nappal kiáltanak hozzá? És vároztatja-e őket? Mondom nektek, hogy igazságot szolgált nekik hamarosan.” Lk 18,7–8a (Zsolt 34,16; Jób 1,1–22; Jn 12,1–11) Rá tudunk-e hagyni teljesen az igazságszótó Istenre? Amikor éjjel-nappal kiáltunk hozzá, van-e bizalom a szívünkben, hogy ő igazságot szolgált hamarosan? Nem emberi módon, ok-okozati összefüggéseken alapuló igazságot, hanem azt meghaladót. Isten igazsága a bűntelen Úr Jézus Krisztus tette bűnné értünk, és a golgotai kereszten – emberileg nézve igazságtalanul – őt sújtotta a mi bűneink büntetésével, a halállal. Aki éjjel-nappal hozzá kiáltva, hittel belekapaszkodik ebbe, annak Isten igazságot szolgált, és az ítélet napján megigazulva állhat meg előtte!

Szerda (március 12.)

Erre Jézus így felelt: „De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják.” Lk 11,28 (Ez 3,10; 1Kor 10,9–13; Jn 12,12–19) Igehallgatás, imádság, keresztyén élet és boldogság egymásból következnek. Az igehallgatáshoz imádság kell, hogy ne csak hallgassuk, hanem meg is halljuk azt az igét, amelyet megtartva, megcselekedve boldog keresztyén életünk lesz. Elcsendesedés nélkül nem lehet sem imádkozni, sem igét hallgatni, mert a bennünk és körülöttünk lévő zajban nem halljuk meg Isten hozzánk szóló szavát, és nem tudjuk megcselekedni. Egy-egy zajos nap vagy hét után vegyük elő a Szentírást, menjünk el a templomba, olvassuk és hallgassuk az igét, hogy miénk legyen az, amire valóban szükségünk van a boldog élethez.

Csütörtök (március 13.)

Műlik a sötétség, és már fénylik az igazi világosság. 1Jn 2,8 (1Móz 1,3; Jak 4,1–10; Jn 12,20–26) Az Úr Jézus Krisztus személyében megjelent a világban az igazi világosság. Ha ő világosságával beragyogta az életedet – mert bár sötétségben jártál, és a halál földjén és árnyékában laktál, de általa immár világosság támadt az életedben –, akkor járj a megtérés útján! Változzon meg az életed, legyen látható szavaidon és tetteiden, hogy van Jézusod, van világosságod, hogy Urad jelenlétében élsz, akiben elközelített a mennyek országa. És ha a megtérés útján jársz, annak lesz következménye mindenképp előtt a saját életedre nézve, de általad a másik ember életében is.

Péntek (március 14.)

Ti az Úrnak, Isteneteknek a gyermekei vagytok. 5Móz 14,1a (Gal 4,6; Zsid 2,11–18; Jn 12,27–33) Isten gyermekei azok, akik az Úr Jézus Krisztust befogadták a szívükbe, hisznek az ő nevében, és újjászülettek (Jn 1,12–13). Krisztus újjáteremt az életüket, új kezdettel ajándékozza meg őket, és vele reménységük lesz minden élethelyzetben, még a halálban is. Isten gyermekeiként világosságban, szabadságban és reménységben élhetnek: megtapasztalják, hogy a sötétség többé nem uralkodhat felettük, mert Krisztus igéje már most is mécsesként világít a lábuk előtt, amikor még a halál árnyékának völgyében járnak ezen a földön.

Szombat (március 15.)

Az apa ezt mondta szolgálóinak: Hozzátok ki hamar a legszebb ruhát, és adjátok rá a fiamra, húzzatok gyűrűt a kezére és sarut a lábára! Azután hozzatok a hízott borjút, és vágjátok le! Együnk és vigadjunk. Lk 15,22–23 (Zsolt 84,3b; Jel 20,1–6; Jn 12,34–36) Az Atyának egyetlen célja van, hogy egykor majd együtt ülhessünk annál az ünnepi örömlakománál, amelyet személyválogatás nélkül mindenkinek előre elkészített. Elkészítette egyszülött Fiában, az Úr Jézus Krisztusban, akit odaadott a golgotai keresztre, hogy legyen bocsánat mindenki bűneire. Ha Istennek ez a szeretete megfordítja az életünket, már most együtt tudunk örülni mennyei Atyánkkal minden megtérőnek.

■ TAMÁSY TAMÁS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 9-étől március 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
5.25 / M2 <i>Ízörzök: Nagyborzsöny</i> 9.00 / M1 <i>Kérdések a Bibliában</i> 9.20 / M1 <i>Evangelikus magazin</i> 9.45 / M1 <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 11.10 / Duna World <i>Szabadság tér '89</i> <i>(történelmi magazinműsor)</i> 14.50 / M1 <i>A legjobb kor</i> <i>(német film, 2009) (88')</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét</i> <i>Mendelsohn: Éliás (oratórium)</i> 21.25 / Duna Tv <i>Hús óra</i> <i>(magyar játékfilm 1964) (108')</i> 21.40 / M1 <i>Egy lányról</i> <i>(angol filmdráma, 2009) (96')</i>	9.40 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.10 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 12.05 / Bartók rádió <i>A Camerata Jerusalem koncertje</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> <i>Az evangélikus egyház féléórása</i> 15.05 / Duna Tv <i>Hogyan működik?</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> 16.00 / Duna World <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 16.10 / Duna World <i>Kérdések a Bibliában</i> 21.30 / Duna Tv <i>Élhetővé tenni az életet</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> 23.20 / M1 <i>Aranymetszés</i> <i>(kulturális magazin)</i>	7.35 / Duna Tv <i>Fejezetek Magyarország közlekedéstörténetéből</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> <i>Teljes gőzzel előre!</i> 16.30 / Duna World <i>Család-barát (magazinműsor)</i> 20.00 / Corvinus Rádió (Sopron) <i>Lélekhangoló</i> <i>Az Evangelikus Rádiómisszió műsora</i> <i>(corvinusradio.hu)</i> 20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> <i>Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész</i> 21.25 / Duna World <i>Eksztázis 7-től 10-ig</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> 21.40 / Duna Tv <i>Brazil</i> <i>(angol játékfilm, 1985) (137')</i>	10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebened bízunk eleitől fogva...”</i> <i>A református egyház féléórása</i> 16.00 / Duna World <i>Evangelikus magazin</i> 19.45 / M3 <i>És mégis mozog a föld</i> <i>(magyar tévéfilm)</i> 20.20 / M1 <i>Szabadság tér '89</i> <i>(történelmi magazinműsor)</i> 20.57 / Bartók rádió <i>Spányi Miklós orgonaestje</i> 21.50 / Duna Tv <i>Ginger és Fred</i> <i>(francia–német–olasz játékfilm, 1986)</i> 23.35 / M1 <i>KorTárs</i> <i>(kortárs képzőművészeti magazin)</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.00 / Pax Tv <i>Jézusnak zenélek</i> <i>(koncertfilm)</i> 14.30 / Bartók rádió <i>Népzene – újrakombolva</i> 18.30 / M1 <i>A következő! (kvízműsor)</i> 21.55 / Duna World <i>Lépések</i> <i>(kanadai dokumentumfilm)</i> 21.55 / Duna Tv <i>Megszállottak</i> <i>(magyar játékfilm, 1961) (95')</i> 22.40 / HBO <i>Overdose</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> <i>(73')</i> 23.15 / M1 <i>Rejtélyes 20. század</i> <i>Kun Miklós történelmi műsora</i> 23.55 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i> <i>Magyar mesterek</i>	5.15 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i> 13.55 / M1 <i>Történetek a nagyvilágból</i> <i>(nemzetközi riportmagazin)</i> 14.30 / Bartók rádió <i>Népzene – itthonról</i> <i>1948</i> 20.20 / M1 <i>Bizunk benned! (vetélkedőműsor)</i> 21.35 / Duna Tv <i>Szigorúan ellenőrzött vonatok</i> <i>(csehszlovák játékfilm, 1966) (89')</i> 23.15 / M1 <i>A Kossuth- és Széchenyi-díjak átadása</i> <i>Összeállítás a parlamenti ünnepségről</i> 23.20 / Duna Tv <i>Könyvajánló</i> <i>Weöres Sándor: Fűves könyv</i> 23.30 / Duna Tv <i>Zenekari próba</i> <i>(német–olasz játékfilm, 1979)</i>	10.00 / Bartók rádió <i>Súgólyuk</i> 10.00 / Kossuth rádió <i>Forradalmi forgatag szombat délelőtt</i> 10.30 / M1 <i>Nemzeti ünnepség a Múzeumkertből</i> 12.03 / Petőfi rádió <i>Dalra, magyar</i> <i>100% magyar remix</i> 18.35 / Duna Tv <i>Fölszállt a páva</i> <i>(népzenei tehetségkutató műsor)</i> 20.20 / M1 <i>A galamb papné</i> <i>(magyar film, 2013) (105')</i> 20.55 / Duna World <i>A bukás hősei – 1848</i> <i>a filmvásznon és a képernyőn</i> <i>(magyar dokumentumfilm)</i> 22.15 / M1 <i>Ghymes 30 (koncertfilm)</i>	9.25 / Mezzo Tv <i>Bach: Máté-passió</i> 9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> <i>(egyházzenei magazin)</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Baptista istentisztelet közvetítése Budaörsről</i> <i>Igét hirdet: Durkó István lelkész</i> 10.45 / M1 <i>Biblia és irodalom</i> 10.55 / M1 <i>Református magazin</i> 11.20 / M1 <i>Evangelikus ifjúsági műsor</i> 19.30 / Duna World <i>...És még egymillió lépés</i> <i>(magyar ismeretterjesztő sorozat)</i> <i>A bronzkori várostól Savariáig</i> 21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> <i>Petőfi Mezőberényben</i>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
 Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
 Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
 Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
 Tervezőszerkesztő / **EvÉlet on-line:** Károly György Tamás (evelet@kgyt.hu).
 Munkatárs: Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Hafenschér Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegy Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adami Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletig ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál.** • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsőjéig regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

